

Oznaka poročila: ARRS-CRP-ZP-2013-03/10

ZAKLJUČNO POROČILO CILJNEGA RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

A. PODATKI O RAZISKOVALNEM PROJEKTU

1. Osnovni podatki o raziskovalnem projektu

Šifra projekta	V5-1036
Naslov projekta	Kontinuirano raziskovanje in analiziranje odnosa javnosti do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji
Vodja projekta	12527 Slavko Kurdija
Naziv težišča v okviru CRP	3.04.01 Kontinuirano raziskovanje in analiziranje odnosa javnosti do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji
Obseg raziskovalnih ur	2519
Cenovni razred	C
Trajanje projekta	10.2010 - 09.2013
Nosilna raziskovalna organizacija	582 Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
Raziskovalne organizacije - soizvajalke	
Raziskovalno področje po šifrantu ARRS	5 DRUŽBOSLOVJE 5.03 Sociologija
Družbeno-ekonomski cilj	11. Družbenopolitični sistemi, strukture in procesi

2. Raziskovalno področje po šifrantu FOS¹

Šifra	5.04
- Veda	5 Družbene vede
- Področje	5.04 Sociologija

3. Sofinancerji

	Sofinancerji	
1.	Naziv	Urad vlade za informiranje
	Naslov	Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana

B. REZULTATI IN DOSEŽKI RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

4. Povzetek raziskovalnega projekta²

SLO

Slovenija je del sodobne Evrope in s tem družba z mnogoterimi kompleksnimi podsistemi, ki jo sestavljajo. Za razumevanje in usmerjanje potencialov podsistemov so ti razvili različne mehanizme samo-opazovanja. Med najbolj učinkovitimi mehanizmi družbenega samoopazovanja so družboslovne empirične raziskave. Osnovni cilj raziskovalnega programa: Kontinuirano raziskovanje in analiziranje odnosa javnosti do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji, je pridobiti informacije o mnenjih državljanov o odnosu javnosti do vladne politike, o delu državnih institucij in o ukrepih vlade Vlade Republike Slovenije. Prevladujoča stališča državljanov, ki jih prepoznamo kot 'javno mnenje', so pomembna za presojo, utemeljevanje in odločanje o ključnih vprašanjih s katerimi se ukvarja politika in Vlada RS.

Cilj pričujočega CRPa je kontinuirano in sistematično družboslovno opazovanje odzivanja javnosti in njenih stališč do aktualnih razmer v slovenski družbi. Gre za raziskovanje odnosa javnosti do ključnih institucij družbenega sistema in njihovih nosilcev ter za analizo ocene javnosti o procesih in stanju demokratičnega razvoja Slovenije s pomočjo standardiziranega anketnega instrumenta. Raziskava je bila usmerjena na merjenje in pojasnjevanje stališč ter odnosa slovenske javnosti do aktualnih političnih in ekonomskih razmer obenem pa beleži tudi splošno zadovoljstvo z življenjem in zadovoljstvo z materialnimi razmerami v družini.

Tovrstno raziskovanje omogoča prepoznavanje splošne družbene klime in razpoloženja ljudi vezana na konkretne predloge in rešitve ki ji ponuja vlada. S tem se odpira možnost iskanja večjega soglasja o delovanju vlade in kar je še posebej pomembno pogloblja zaupanje v sistem. Po zgledu v preteklosti izvedene raziskave Politbarometer smo kot izvajalci sledil vsem pridobitvam in pozitivnim izkušnjam petnajsetne prakse na tovrstnem raziskovalnem področju.

ANG

Slovenia is a part of modern Europe and in that sense a society with many complex subsystems that compose it. To understand the potential and direction of the subsystems they have developed different mechanisms of self - observation. One of the most effective mechanisms of social introspection is empirical social science research. The main objective of the presented research program: "Longitudinal survey and analysis of public attitudes towards the current situation and development in Slovenia" is to obtain information about citizens opinions on public attitudes towards government policy on in the part of state institutions and attitudes about the Slovenian Government. The major attitudes of citizens which we recognize as 'public opinion' are important for assessing reasoning and decision-making on key issues to be dealt with politics and government.

The aim of the present research program is continuous and systematic observation of the public opinion response towards the current situation in the Slovenian society. The project uses the standardized survey instrument about public attitudes to key institutions of the system and their office holders for analysis of the assessment of the current situation and the state of democratic development of Slovenian. The study was

aimed at measuring and explaining the attitudes of the Slovenian public to current political and economic situations and also recording overall life satisfaction and satisfaction with the material situation of the family.

Such surveys allow the identification of the general social climate and mood of the public about concrete measures of the government and solutions that government provides. This opens the possibility of seeking greater consensus on the functioning of the government and this is particularly important to deepen confidence in the political system. Following the footsteps of our research unit by experience of conducting 'Politbarometer' survey we gain all the positive experiences of our fifteen year of survey practice of this kind of type.

5. Poročilo o realizaciji predloženega programa dela na raziskovalnem projektu³

Obseg.

V okviru načrtovanih aktivnosti v obdobju oktober 2010 junij 2013, je bilo izvedenih 10 raziskav. In sicer v naslednjem obsegu glede na realizacije vzorcev: okt.10: N=845, dec.10: N=956, mar.11:N=926, maj.11: N=810, okt.11: N=953, jan.12: N=982, jun.12: N=911, sep.12: N=910, jan.13: N=964, jun.13: N=801. Dodatno je pa je bila tudi izvedena posebna raziskava, v maju 2011, s poudarkom na pokojninski reformi (N=810). Iz tega sledi da smo v tem obdobju anketirali nekaj manj kot 10.000 ljudi v Sloveniji.

Metodologija.

Serijske raziskave je bila izvedena na slučajnem reprezentativnem vzorcu polnoletnih prebivalcev Slovenije s pomočjo telefonsko vodenega intervjuja (CATI). Vzorčenje (izbor anketirancev) za posamezno raziskavo je bilo prilagojeno končni realizaciji 900 opravljenih intervjujev (+/- 10%). Postopek za izbor ciljnih oseb je bil dvostopenjski. Najprej smo iz seznama vseh telefonskih naročnikov izbrali enote fiksnih telefonskih priključkov vseh fizičnih oseb. Nato iz seznama le-teh naključno izbrali proporcionalno kvoto števil, ki je reprezentativna za vsako od telefonskih regijskih omrežij. V drugi fazi izbora smo znotraj gospodinjstva po kriteriju naključnega izbora določili ciljno osebo - anketiranca. Iskana populacija so vsi polnoletni prebivalci Slovenije. Uporabljeni postopek temelji na slučajnosti in zagotavlja, da ima vsaka oseba iz populacije enako verjetnost izbora. Pristranost ki nastane zaradi razlik v velikosti gospodinjstva in razlik v stopnji sodelovanja v posameznih segmentih populacije smo korigirali s postopkih ponderiranja. Iz realiziranega vzorca posledično lahko sklepamo na populacijo. Postopek izbire ciljnih gospodinjstev, naknadno klicanje le-teh ter celoten postopek kontrole poteka izvedbe je določen s programom računalniškega upravljanja za telefonsko anketiranje (Blaise). Program samodejno dodeljuje številke gospodinjstev, kontrolira število klicev ter beleži dolžine opravljenih pogovorov, omogoča časovno določanje kasnejših zmenkov z izbranimi osebami ter beleži vse druge situacije v poteku izvajanja raziskave. Anketa je potekala pretežno v popoldansko-večernem času (med 16. in 21. uro), v obsegu vprašalnika povprečno 12 minut.

Po končani fazi zbiranja podatkov je smo preverjali usklajenost strukture realiziranega vzorca s strukturo populacije in izvedli potrebno ponderacijo. Tako kot doslej smo v okviru projektov, ki temeljijo na telefonskem anketiranju pri vrednotenju rezultatov uporabljali t.i. sistem vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledica vzorčenja in drugih napak znotraj poteka ankete. V tem primeru smo v skladu z

načeli prilagajanja metodološkimi standardom pri izvedbi raziskave na podlagi dosedanjih izkušenj z telefonskimi anketami razvili postopek, ki dodatno korigira rezultate iz anket, tako da ti v čim večji meri odražali realno stanje v stališčih in ocenah med prebivalci Slovenije. Izhodiče uteževanja sledi študiji: KURDIJA, Slavko, ŠTEBE, Janez. Oblikovanje vzorčnih uteži za telefonsko anketo Politbarometer. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1997. [COBISS.SI-ID 17732957]

Vsebina.

Operacionalizacijo, koordinacijo, metodologijo, kontrolo izvedbe in poročilo raziskave je opravila raziskovalna skupina navedena v prijavi projekta. Vsebina in popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov je obsežna in je navedena v priloženih poročilih. V njih je podan pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve vedno še pregled predhodnih meritev. Vrednost in kvaliteta podatkov, ki izhajajo iz zasnove pričujočega projekta je povezana prav z vztrajanjem pri longitudinalnem pristopu, tj. z rednim ponavljanjem večine indikatorjev, ki jih raziskava vsebuje. Posebna vrednost tako pridobljenih podatkovnih serij je v preglednem prikaz trendov na daljši časovni ravni. Vsebinska zasnova in izbor vprašanj ustreza longitudinalni zasnovi raziskave, ki ima za cilj ugotavljanje odnosa javnosti do osrednjih političnih ustanov v državi in meritev socialne in politične klime v daljšem časovnem obdobju. Podatki so tako medčasovno primerljivi in imajo poleg aktualne tudi specifično historično vrednost.

Vsebina glavnih indikatorjev projekta:

- ocena zadovoljstva z razvojem demokracije
- ocena zadovoljstva z življenjem in z materialnim stanjem v družini
- ocena dela ključnih državnih ustanov
- ocena dela ministrskih resorjev in njihovih nosilcev
- zaupanje v ključne institucije države in civilne družbe
- merjenje politične klime, razpoloženja javnosti in analiza volilnih ravnanj
- serija vprašanj vezana na specifične in aktualne teme, namenjena končnim (resorskim) uporabnikom

Hkrati z mnenjskimi sondažami smo v poročilih oblikovali tudi ustrezne teoretske in metodološke refleksije raziskovanih vsebin. K temu pa smo dodali tudi analize trendov oz. poskus anticipacije dogajanja v političnem prostoru Slovenije.

Poročila vseh raziskav je dostopno na spletnem naslovu:

http://www.cjm.si/?q=PB_rezultati

6. Ocena stopnje realizacije programa dela na raziskovalnem projektu in zastavljenih raziskovalnih ciljev⁴

Glede na načrtovano dinamiko, terminski in vsebinski plan je opravljeno delo v okviru lanskih meritev povsem v skladu z načrtom projekta. Realizacija naloge spada v korpus velike serije že opravljenih raziskav in ne predstavlja večjih neznank izvajalcem projekta, kar omogoča tekočo izvedbo načrtovanih nalog.

7. Utemeljitev morebitnih sprememb programa raziskovalnega projekta oziroma sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine⁵

Pri realizaciji pogodbenih razmerij med naročnikom (sofinancerjem) in izvajalcem so v

predhodnem obdobju nastali določeni zastoji pri realizaciji poplačil s strani sofinancerja. Razlogi pa so predvsem varčevalne narave in zadevajo določene omejitve, ki jih je na novo postavila država. TA razmerja smo z ankesom uredili na novo in projekt smo v teh okvirih z določenimi modifikacijami v obsegu lahko normalno izvedli do konca. Manjša sprememba je bila tudi v sestavi raziskovalne skupine CRP-a. Dr. Matej Kovačič se je v času trajanja projekta zaposlil drugje in ni bil več član raziskovalne skupine.

8. Najpomembnejši znanstveni rezultati projektne skupine⁶

Znanstveni dosežek			
1.	COBISS ID	2858981	Vir: COBISS.SI
	Naslov	<i>SLO</i>	Samoocena zdravja med ženskami in odnos do zdravstvenega sistema.
		<i>ANG</i>	Self-rated health among women and their assessment of the health care system
	Opis	<i>SLO</i>	Izhodišče: Članek raziskuje spolne neenakosti v zdravju na osnovi subjektivnih ocen zdravja, dostopnosti do zdravstvenih storitev ter zaupanja v zdravstveni sistem med različnimi socialnimi kategorijami žensk v Sloveniji. Metode: Analiza temelji na raziskavi Slovensko javno mnenje (ISSP-modul zdravje), ki je bila izvedena v letu 2011 na reprezentativnem vzorcu polnoletnih prebivalcev Slovenije. V analizi smo proučevali razlike med spoloma in razlike med različnimi socialno-ekonomskimi kategorijami žensk v samooceni zdravja ter pri nekaterih drugih sorodnih temah, kot so: zaupanje v zdravnike, zaupanje v zdravstveni sistem, dostop do zdravstvenih storitev in splošen odnos do zdravstvenega sistema v Sloveniji. Rezultati: Podatki kažejo močno povezavo med subjektivno oceno zdravja in socialno-ekonomskim položajem žensk. Slabo telesno in duševno zdravje se povezuje z nizkimi dohodki, nizko stopnjo izobrazbe, nižjimi družbenimi razredi. Podatki kažejo tudi močno podporo ohranjanju dostopnega javnega zdravja, kot ga poznamo v Sloveniji. Zaključki: Neoliberalne ekonomske reforme (zdravstva) najbolj udarijo po ranljivih družbenih kategorijah; ženske so pri tem še posebej izpostavljene. Uporaba neplačanega dela žensk v družini sodi med osnovne neoliberalne varčevalne strategije. Te želijo čim več skrbstvenega in zdravstvenega dela v družinah prevzeti z države na ramena družinskih članov, kar pomeni predvsem žensk. V takšnih okoliščinah je razumljivo slabše subjektivno ocenjevanje zdravja pri ženskah. Še več, gre za vzpostavljanje pogojev, ki tudi realno lahko vodijo v slabše zdravje ženskega prebivalstva v Sloveniji.
		<i>ANG</i>	Background: This article researches gender inequality in health based on subjective assessments of health, the accessibility of health care services and trust in the health care system between different social categories of women in Slovenia. Methods: The study is based on the Slovenian Public Opinion survey (ISSP Health Module) carried out in 2011 on representative samples of the adult Slovenian population. In the data, we investigated the gender differences and difference between different socio-economic categories within the female sub-sample in self-assessed health, and some other related topics such as: trust in doctors, trust in health care system, access to health care services and attitude to the health care policy in Slovenia. Results: The data shows significant inequalities in self-assessed health between different social strata. Self-assessed health is significantly lower among women at the bottom of the educational and income scale. The data also reveals strong support for the preservation of the available public health. Conclusion: Neoliberal economic reforms (of health care) affect vulnerable social categories the most, and women are particularly exposed. The use of women's unpaid work in the family belongs among the basic (neo)liberal saving strategies. These want to take more care and health work within families from the shoulders of the state and place it onto the shoulders of family members, which mainly means women. In these circumstances, it is understandable that women subjectively assess their

		health as being worse than men's. Moreover, conditions are being established that de facto could lead to worse health in the female population in Slovenia.
	Objavljeno v	Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; Zdravstveno varstvo; 2013; Letn. 52, št. 2; str. 87-98; Impact Factor: 0.163; Srednja vrednost revije / Medium Category Impact Factor: 1.495; WoS: NE; Avtorji / Authors: Ule Mirjana, Kurdija Slavko
	Tipologija	1.01 Izvirni znanstveni članek
2.	COBISS ID	31766365 Vir: COBISS.SI
	Naslov	<i>SLO</i> K novi družboslovni znanosti
		<i>ANG</i> Towards a new kind of social science
	Opis	<i>SLO</i> Novi pristopi v družboslovnem raziskovanju
		<i>ANG</i> New ways in social research
	Objavljeno v	Echoraum; 2012; 259 str.; A": 1; A': 1; Avtorji / Authors: Müller Karl H., Toš Niko
	Tipologija	2.01 Znanstvena monografija

9. Najpomembnejši družbeno-ekonomski rezultati projektne skupine⁷

	Družbeno-ekonomski dosežek	
1.	COBISS ID	31628893 Vir: COBISS.SI
	Naslov	<i>SLO</i> Vrednote v prehodu VI. : Slovenija v mednarodnih primerjavah 1992-2011 (Svetovna raziskava vrednot)
		<i>ANG</i> World Value Survey
	Opis	<i>SLO</i> Knjiga predstavlja rezultate Svetovne raziskave vrednot (1992-2011) v Sloveniji in 30 evropskih državah. Gradivo v knjigah ni namenjeno zgolj raziskovalcem sociologom, temveč tudi analitikom in razmišljevalcem v širokem naboru družboslovnih strok.
		<i>ANG</i> The book presents the results of the World Value Survey (1992-2011) in Slovenia and 30 European countries. The material in the book is not just for researchers, sociologists, but also analysts and other in a wide range of social science disciplines.
	Šifra	C.02 Uredništvo nacionalne monografije
	Objavljeno v	Echoraum; Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK; Vrednote v prehodu VI.; 2012; Str. 555-589; Avtorji / Authors: Toš Niko, Rus Veljko, Kurdija Slavko, Malnar Brina, Miheljak Vlado, Uhan Samo, Hafner-Fink Mitja, Bernik Ivan, Broder Živa, Bešter Falle Rebeka, Zajšek Špela
	Tipologija	1.16 Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji

10. Drugi pomembni rezultati projektne skupine⁸

Poročila raziskav, ki so nastala na podlagi pričujočega CRP-a so zavedena tudi v sistemu COBISS. Zaradi časovnega zamika in obsega naved navajamo spletni naslov kjer so posamezna poročila dostopna. Poročila o raziskav z obširnim povzetkom in ugotovitvami so objavljena na spletnem naslovu izvajalca projekta: http://www.cjm.si/?q=PB_rezultati

11. Pomen raziskovalnih rezultatov projektne skupine⁹

11.1. Pomen za razvoj znanosti¹⁰

SLO

Pomen raziskav v okviru pričujočega CRP-a je predvsem v pridobivanju zanesljivih indikatorjev stanja in dinamike stališč na različnih družbenih področjih, ter v možnosti sistematične in veljavne primerjave slovenskih kazalcev s kazalci drugih evropskih družb. V slovenskem kontekstu je pomen tovrstnega raziskovanja, poleg pridobivanja zanesljivih indikatorjev stanja in dinamike stališč na različnih družbenih področjih, kar je pomemben cilj sam po sebi, še v možnosti sistematične in veljavne primerjave slovenskih kazalcev s kazalci drugih evropskih družb. Umeščanje Slovenije v evropski primerjalni kontekst, kar podatki omogočajo, je dobrodošlo tako za akademske kot aplikativne namene na različnih področjih družbenih politik. Poleg vsebinskih koristi projekt EVS ustvarja tudi pretok metodološkega znanja tako v raziskovalno kot pedagoško sfero.

ANG

The importance of the results and data we collected in case of presented research projects is it develops reliable indicators of the dynamic of public attitudes toward different social systems. It also offers opportunity for making systematic and reliable comparisons between Slovenian data and the data in other European countries. Putting Slovenian data in wider European perspective is favorable both for analytical purposes, as well as policy goals. Our data will also enable academics and policymakers to evaluate the success of Slovenian politic and democratic development in last few years and more.

11.2. Pomen za razvoj Slovenije¹¹

SLO

a) Tovrstne raziskave namreč omogočajo spremljanje družbenih trendov na večini politično najbolj relevantnih področij, kar lahko opredelimo kot mehanizem družbenega samoopazovanja. Tu predpostavljamo postopen pretok izsledkov temeljnih raziskav na aplikativno raven, torej od znanosti v druge družbene sisteme.

b) Strategija razvoja Slovenije Med pomembnimi pričakovanimi uporabniki izsledkov sta tudi politika in javna uprava, ki jima rezultati lahko služijo kot informacijska podlaga in teoretsko ozadje za identifikaciji družbeno in politično relevantnih problemov, za oblikovanje političnih strategij in ukrepov ter načrtovanje akcij obveščanja javnosti.

c) Dvig kakovosti življenja: množica indikatorjev družbenega stanja in trendov je ključna empirična podlaga za razpoznavanje (anti)demokratskega potenciala, žarišča družbenih napetosti in konfliktov, nastajajoče ali vztrajajoče družbene neenakosti in podobno. Tako oblikovalci politik kot širša javnost in mediji se preko njih posredno seznanijo z rezultati družboslovnih opazovanj s čimer so postavljeni v položaj (bolj) informiranega državljanja, kar je izhodiščna točka morebitnega delovanja.

d) Krepitev nacionalna identitete: družbeni indikatorji omogočajo tudi poglobitev vedenja o lastni družbi v kontekstu primerjave z drugimi družbama in s tem začetovanje nacionalne identitete in njenih posebnosti. Tudi z vključevanjem v mednarodne raziskovalne projekte in z objavami v tujini raziskovalna skupina projekta prispeva k prepoznavnosti Slovenije oziroma prepoznavnosti analitične relevantnosti Slovenije v mednarodnem merilu.

e) Razvoj dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja: sodelovanje v nekaterih najbolj uglednih mednarodnih empiričnih projektih pomeni sprotno izmenjavo znanj in izkušenj ter posledično izboljšanje kvalitete pedagoškega in raziskovalnega dela. Pričakujemo lahko, da bo tudi ta projekt s svojo vpetostjo v akademski prostor prispeval k formiranju nove generacije metodološko usposobljenih družboslovnih raziskovalcev.

ANG

a) Governance – In any contemporary society social surveys are a powerful tool for social and political selfobservation and outputs indirectly affect the level of governance and quality of life, assuming the gradual trickle of findings from basic scientific research to other social systems.

b) Strategic development – Policymakers are an important target group of prospective users who employ outputs of our surveys as information basis for the formulation of their policies, identification of pressing social issues, creating political strategies, taking specific measures or planning public information campaigns.

c) Quality of life - Large number of social indicators collected may alert the social scientists,

policymakers, nongovernment organizations, media or the general public to issues, such as the growth of antidemocratic potentials, spots of social conflicts, persisting inequalities and marginalization and similar, enabling relevant players to react timely and appropriately.

d) National identity - New social indicators will expand and deepen the knowledge on Slovenian society in European and global context and will both directly and indirectly contribute to charting the contours of its specific identity. By participating in crossnational cooperations and publishing in international journals our research team will contribute to making the Slovenia a more recognizable and analytically attractive case.

e) Facilitating knowledge transfer - Many undergraduate and postgraduate courses at the Faculty of Social Sciences are already based on such surveys data base, both at conceptual and methodological level. We anticipate that data we collect in framework of our present project will continue to contribute substantially to the formation of a new generation of methodologically competent young researchers.

12.Vpetost raziskovalnih rezultatov projektne skupine.

12.1.Vpetost raziskave v domače okolje

Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- v domačih znanstvenih krogih
- pri domačih uporabnikih

Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?¹²

Raba podatkov je izrazito namenjena tudi znanstveni, visokošolski in širši šolski skupnosti pri analitičnoraziskovalnem in pedagoškem delu. Med najbolj množičnimi uporabniki rezultatov so predavatelji in študentje, pri predmetih, ki se ukvarjajo z dinamiko stališč v sodobnih družbah in metodami družboslovnega raziskovanja. Statistika podatkovne rabe preko arhiva ADP kaže več kot 100 primerov študijske rabe podatkov. Uporabnika teh podatkov sta pogosto tudi širša javnost in mediji.

12.2.Vpetost raziskave v tuje okolje

Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- v mednarodnih znanstvenih krogih
- pri mednarodnih uporabnikih

Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujini raziskovalnimi inštitucijami:¹³

Na tovrstne raziskave, ki smo jih v preteklosti že izvajali so se večkrat odzvali nekateri predstvaniki tujih medijskih hiš. V tem smislu lahko pričakujemo odziv tudi na podatke iz pričujočega projekta. Ne gre za formalne oblike sodelovanja in jih je tudi težko kvantificirati.

Kateri so rezultati tovrstnega sodelovanja:¹⁴

13.Izjemni dosežek v letu 2012¹⁵

13.1. Izjemni znanstveni dosežek

Izjemen znanstveni dosežek je objava:Self-rated health among women and their assessment of the health care system, v reviji Zdravstveno varstvo:
Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; Zdravstveno varstvo; 2013; Letn. 52, št. 2; str. 87-98; Impact Factor: 0.163;Srednja vrednost revije / Medium Category Impact Factor:

1.495; WoS: NE; Avtorji / Authors: Ule Mirjana, Kurdija Slavko.

Pri objavi tematske številke so s članki sodelovali tudi nekateri člani raziskovalne skupine CRP-a. Kjer so bili v interpretativnem smislu uporabljeni tudi podatki iz raziskav pričujočega CRP-a. Organizirana je bila tudi znanstvena konferenca na temo, ki jo pokriva omenjena tematska številka in tam so nekateri člani raziskovalne skupine (doc.dr. Kurdija, doc.dr. Malnarjeva) tudi aktivno sodelovali.

13.2. Izjemni družbeno-ekonomski dosežek

Uporabniki rezultatov CRPa niso zgolj naročniki in številni neposredni uporabniki projekta. Raba omenjenih podatkov je izrazito namenjena tudi znanstveni, visokošolski in širši šolski skupnosti pri analitično-raziskovalnem in pedagoškem delu. Med najbolj množičnimi uporabniki rezultatov so predavatelji in študentje, ki se ukvarjajo z dinamiko stališč v sodobnih družbah in metodami družboslovnega raziskovanja. Statistika podatkovne rabe preko arhiva kaže več kot 100 primerov študijskih rabe podatkov. Projekt tako omogoča tudi širše pozitivne družbeno-ekonomske učinke. Gre za razvoj in dopolnitev dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja z uporabo primerjalnih podatkov in preko prenosa metodoloških znanj v študijski proces. Podatkovne zbirke so urejene in omogočajo razmeroma enostavno uporabo. Uporabnika teh podatkov sta tudi širša javnost in mediji. Pregled obiska spletne strani, kaže na številno rabo informacij iz raziskave, tudi s strani splošne javnosti in medijev.

C. IZJAVE

Podpisani izjavljam/o, da:

- so vsi podatki, ki jih navajamo v poročilu, resnični in točni
- se strinjamo z obdelavo podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov za potrebe ocenjevanja in obdelavo teh podatkov za evidence ARRS
- so vsi podatki v obrazcu v elektronski obliki identični podatkom v obrazcu v pisni obliki
- so z vsebino zaključnega poročila seznanjeni in se strinjajo vsi soizvajalci projekta
- bomo sofinancerjem istočasno z zaključnim poročilom predložili tudi elaborat na zgoščenki (CD), ki ga bomo posredovali po pošti, skladno z zahtevami sofinancerjev.

Podpisi:

*zastopnik oz. pooblaščen oseba
raziskovalne organizacije:*

in

vodja raziskovalnega projekta:

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za
družbene vede

Slavko Kurdija

ŽIG

Kraj in datum:

Oznaka prijave: ARRS-CRP-ZP-2013-03/10

¹ Opredelite raziskovalno področje po klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science). Prevajalna tabela med raziskovalnimi področji po klasifikaciji ARRS ter po klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science) s kategorijami WOS (Web of Science) kot podpodročji je dostopna na spletni strani agencije (<http://www.arrs.gov.si/sl/gradivo/sifranti/preslik-vpp-fos-wos.asp>). [Nazaj](#)

² Napišite povzetek raziskovalnega projekta (največ 3.000 znakov v slovenskem in angleškem jeziku). [Nazaj](#)

³ Napišite kratko vsebinsko poročilo, kjer boste predstavili raziskovalno hipotezo in opis raziskovanja. Navedite ključne ugotovitve, znanstvena spoznanja, rezultate in učinke raziskovalnega projekta in njihovo uporabo ter sodelovanje s tujimi partnerji. Največ 12.000 znakov vključno s presledki (približno dve strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

⁴ Realizacija raziskovalne hipoteze. Največ 3.000 znakov vključno s presledki (približno pol strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

⁵ V primeru bistvenih odstopanj in sprememb od predvidenega programa raziskovalnega projekta, kot je bil zapisan v predlogu raziskovalnega projekta oziroma v primeru sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine v zadnjem letu izvajanja projekta, napišite obrazložitev. V primeru, da sprememb ni bilo, to navedite. Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikosti pisave 11). [Nazaj](#)

⁶ Navedite znanstvene dosežke, ki so nastali v okviru tega projekta. Raziskovalni dosežek iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A'' ali A'. [Nazaj](#)

⁷ Navedite družbeno-ekonomske dosežke, ki so nastali v okviru tega projekta. Družbeno-ekonomski rezultat iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A'' ali A'.

Družbeno-ekonomski dosežek je po svoji strukturi drugačen kot znanstveni dosežek. Povzetek znanstvenega dosežka je praviloma povzetek bibliografske enote (članka, knjige), v kateri je dosežek objavljen.

Povzetek družbeno-ekonomskega dosežka praviloma ni povzetek bibliografske enote, ki ta dosežek dokumentira, ker je dosežek sklop več rezultatov raziskovanja, ki je lahko dokumentiran v različnih bibliografskih enotah. COBISS ID zato ni enoznačen izjemoma pa ga lahko tudi ni (npr. prehod mlajših sodelavcev v gospodarstvo na pomembnih raziskovalnih nalogah, ali ustanovitev podjetja kot rezultat projekta ... - v obeh primerih ni COBISS ID). [Nazaj](#)

⁸ Navedite rezultate raziskovalnega projekta iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) v primeru, da katerega od rezultatov ni mogoče navesti v točkah 8 in 9 (npr. ker se ga v sistemu COBISS ne vodi). Največ 2.000 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

⁹ Pomen raziskovalnih rezultatov za razvoj znanosti in za razvoj Slovenije bo objavljen na spletni strani: <http://sicris.izum.si/> za posamezen projekt, ki je predmet poročanja. [Nazaj](#)

¹⁰ Največ 4.000 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹¹ Največ 4.000 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹² Največ 500 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹³ Največ 500 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹⁴ Največ 1.000 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

¹⁵ Navedite en izjemni znanstveni dosežek in/ali en izjemni družbeno-ekonomski dosežek raziskovalnega projekta v letu 2012 (največ 1000 znakov, vključno s presledki). Za dosežek pripravite diapozitiv, ki vsebuje sliko ali drugo slikovno gradivo v zvezi z izjemnim dosežkom (velikost pisave najmanj 16, približno pol strani) in opis izjemnega dosežka (velikost pisave 12, približno pol strani). Diapozitiv/-a priložite kot priponko/-i k temu poročilu. Vzorec diapozitiva je objavljen na spletni strani ARRS <http://www.arrs.gov.si/sl/gradivo/>, predstavitev dosežkov za pretekla leta pa so objavljena na spletni strani <http://www.arrs.gov.si/sl/analize/dosez/> [Nazaj](#)

Obrazec: ARRS-CRP-ZP/2013-03 v1.00

C7-6B-0D-E4-76-1D-97-0A-00-76-1C-00-7D-99-5D-19-B2-A8-0F-24

Center za
raziskovanje
javnega mnenja

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 6/2013

junij 2013

(zadnje poročilo)

Projekt:

"Kontinuirano raziskovanje in analiziranje odnosa
javnosti do aktualnih razmer
in dogajanj v Sloveniji"

10.2010 - 09.2013

Ljubljana, 5. 10. 2013

Uvod

V okviru načrtovanih aktivnosti v obdobju oktober 2010 junij 2013, je bilo izvedenih 10 raziskav. In sicer v naslednjem obsegu (glede na realizacije vzorcev): okt.10: N=845, dec.10: N=956, mar.11:N=926, maj.11: N=810, okt.11: N=953, jan.12: N=982, jun.12: N=911, sep.12: N=910, jan.13: N=964, jun.13: N=801. Dodatno je pa je bila tudi izvedena posebna raziskava, v maju 2011, s poudarkom na pokojninski reformi (N=810). Iz tega sledi da smo v tem obdobju anketirali nekaj manj kot 10.000 ljudi v Sloveniji.

Vrednost in kvaliteta podatkov, ki izhajajo iz zasnove projekta je povezana z vztrajanjem v longitudinalnosti. V zasnovi projekta gre za ponavljajoče se meritve, v katerih se k vsaki zadnji meritvi podajo informacije, podatki in pregled iz predhodnih. Zato h končnemu poročilu dodajamo poročilo zadnje meritve junij 2013. Rezultati meritve so prikazani v časovnem preseku in v medčasovnih primerjavah; deloma vključujejo tudi strukturne prikaze. Vsa ostala, vmesna poročila pa so, kot je navedeno v točki 5, dostopna na domači strani www.cjm.si.

Poročilo o raziskavi

V dneh od 10. do 12. junija 2013 smo opravili prvo meritev stališč v okviru programa Politbarometer 2013¹. Poleg vprašanj, ki jih ponavljamo skozi ves tok raziskave

¹ Politbarometer junij 2013 je potekal v dneh od 10. do 12. junija 2013; na osnovi vzorca telefonskih naročnikov smo zajeli 801 polnoletnih oseb, prebivalcev Republike Slovenije, in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorčenje je potekalo iz vzorčne baze (BN=3345), ki je bila izčrpana do 24%. Telefonske intervjuje Politbarometra 6/13 je izvajalo 25 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 12 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 410 ur. Zasnovo vprašalnika PB06/13, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (nosilec projekta), Živa Broder, univ. dipl. soc., mag. Tina Vovk, Špela Zajšek, abs. iur in May Doušak, abs. informatike. Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev. Prikazi in analize podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja.

Longitudinalni projekt Politbarometer, ki poteka nepretrgoma od januarja 1995, je v obdobju od januarja 2006 do jeseni 2010, je po odločitvi takratne Janševe vlade zgubil financerja (enostranska odpoved pogodbe s strani UVI). Od 1. 10. 2010 dalje je PB potekal na osnovi pogodbe o financiranju Ciljnih raziskovalnih programov Vlade Republike Slovenije. V novem projektne okviru naj bi raziskava potekala do oktobra 2013, vendar se je sofinanciranje v letu 2012 ponovno odpovedalo.

(longitudinalni del) in ki zajemajo področja zadovoljstva, ocene uspešnosti delovanja državnih organov, zaupanja in strankarske preference, smo v tokratno raziskavo vključili še vprašanja v povezavi z izražanjem državlanskega (ne-)zadovoljstva in nekaterimi reformnimi ukrepi (predlogi).

Vsebina poročila:

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

- 1.1 Zadovoljstvo z demokracijo
- 1.2 Ne-podpora vladi
- 1.3 Ocena ne-uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov
- 1.4 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

2.0 Odnos do izražanja državljanskega nezadovoljstva

- 2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki

3.0 Odnos do sodstva: zadeva Patria

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

- 4.1 Levo-desno samoopredeljevanje
- 4.2 Pretekla volilna ravnanja
- 4.3 Udeležba na volitvah
- 4.4 Volil bi
- 4.5 Strankarske preference
- 4.6 Medčasovni poteki strankarskega opredeljevanja

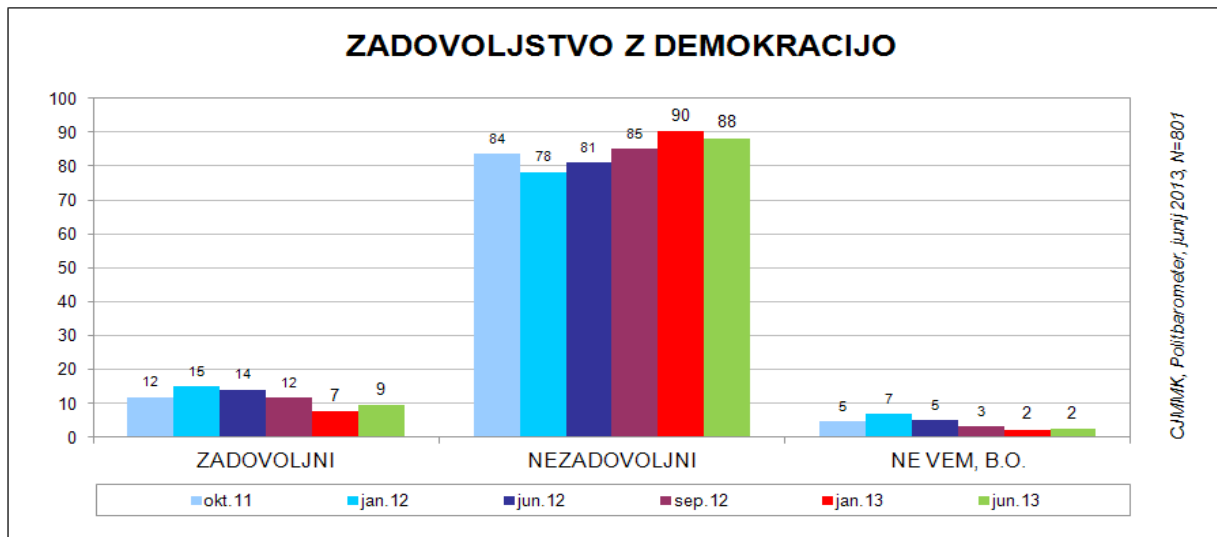
5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

1.1 Zadovoljstvo z demokracijo

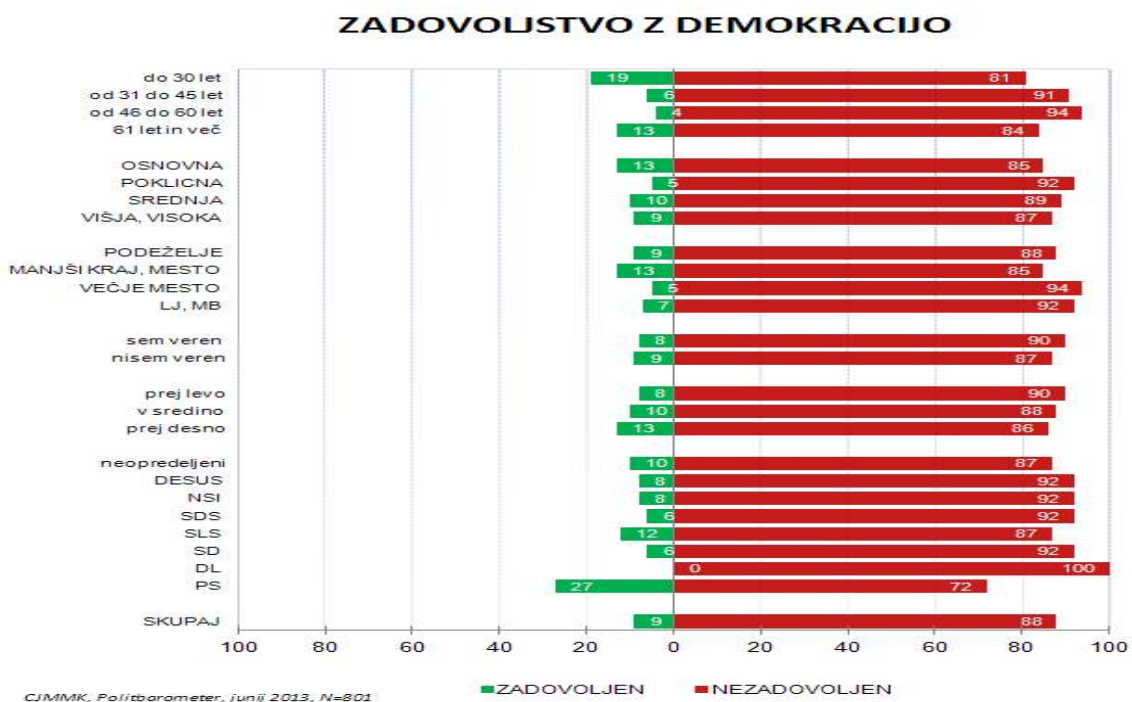
Izražanje ne-zadovoljstva s stanjem demokracije je kazalec politične klime. Prevladujoče nezadovoljstvo je pri zadnji meritvi januarja letos doseglo plafon (90%), tokratna, junijska meritev pa sicer rahlo zaniha, vendar potrjuje predhodno ugotovitev, da ljudje politične razmere v Sloveniji oz. delovanje političnega sistema ocenjujejo še vedno skrajno kritično (graf 1). V obdobju oktober11–junij13 opazamo sicer rahel vzpon deleža zadovoljnih v začetku lanskega leta, v času iskanja izhodov iz vladne krize, po tem pa se delež nezadovoljnih z demokracijo izrazilo povzpne – do plafona.

Graf 1

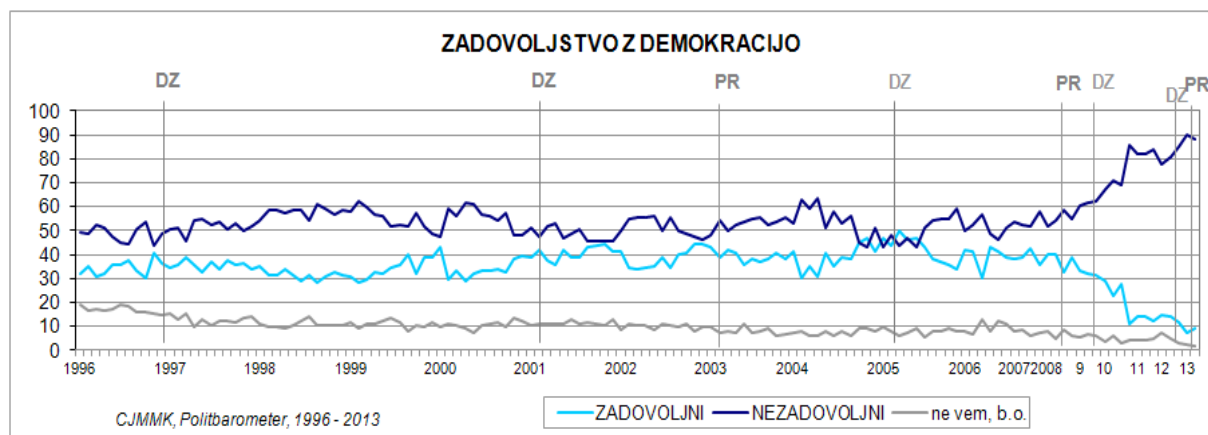
Nakazan »plafon« nezadovoljstva v celoti potrди tudi strukturna analiza (graf 2), saj v izražanju ne-zadovoljstva opazovane skupine ne odstopajo: pri vseh je prevladujoče. Nekaj več zadovoljnih je le med najmlajšimi (18–25 let: 19%) ter med dijaki in študenti (26%).

Graf 2

Celotna slika izražanja nezadovoljstva v obdobju 1996–2013 je prikazana v grafu 3. Do neke mere uravnoteženo razmerje med državljani in sistemom, značilno za čas od 1996–2008, se iz konca mandata vlade J. Janše in skozi ves mandat B. Pahorja ruši. Tako je nezadovoljstvo ne le prevladujoč, temveč edini izraz ocenjevanja političnih razmer v državi.

Graf 3

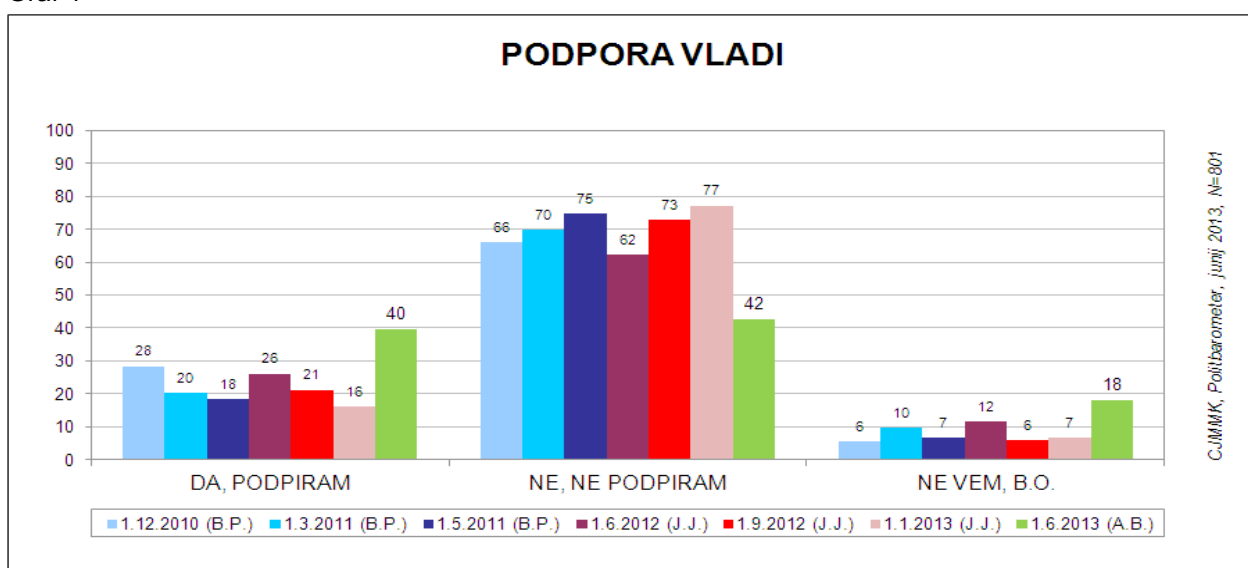
1.2 Ne-podpora vladi

Grafi 4–6 nakažejo dinamiko izražanja ne-podpore vladam in mandatarjem v časovnem preseku 2004–2013 in ne-podporo v aktualnem preseku (junij 2013). Ob januarski meritvi PB smo ugotovili, da je podpora takratni vladi J. Janše zaostajala za najnižjo odmerjeno podporo

vлади B. Pahorja (maja 2011). Razkroj razmerja med volilnim telesom in izvršno oblastjo je torej bil očiten že v zaključnem obdobju mandata B. Pahorja. Januarska meritev je pokazala le poglobitev tega razkroja.

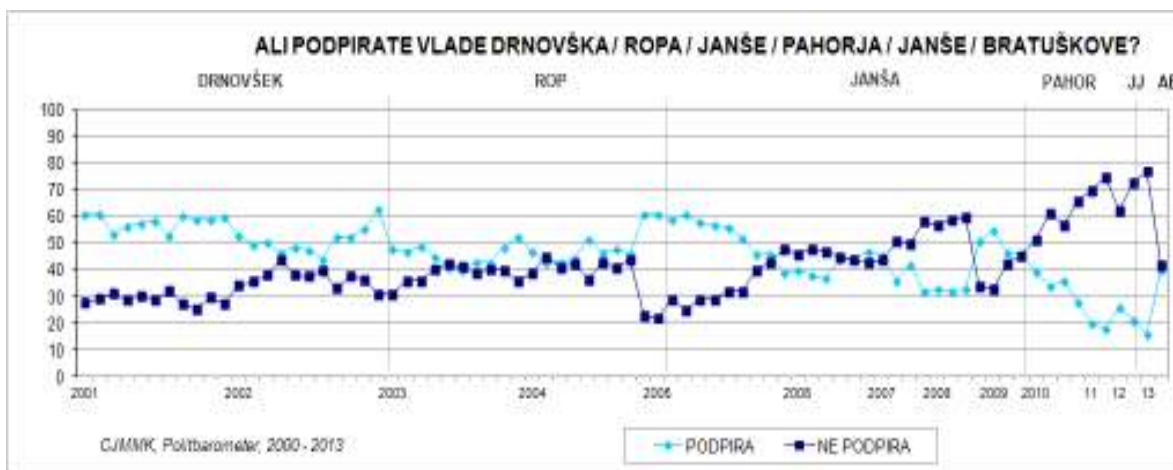
Tokratna meritev (graf 4) pa nakaže velik premik v izražanju podpore vladi (A. Bratušek). Bližnje primerjave (december10–januar13) pokažejo, da je vlada A. Bratušek pridobila na podpori za 2x in več glede na deleže podpor, ki sta jih bili deležni vlada B. Pahorja v zaključnem obdobju in vlada J. Janše v času enoletnega mandata. Najvišjo stopnjo v izražanju nepodpor sta dosegla B. Pahor ob koncu svojega 3-letnega mandata in J. Janša v času svojega enoletnega mandata. Vlada A. Bratušek se v aktualni meritvi podprtosti vlade povzpne (iz 16% na 40%), v nepodprtosti pa upade skoraj na polovico (iz 77% na 42%).

Graf 4

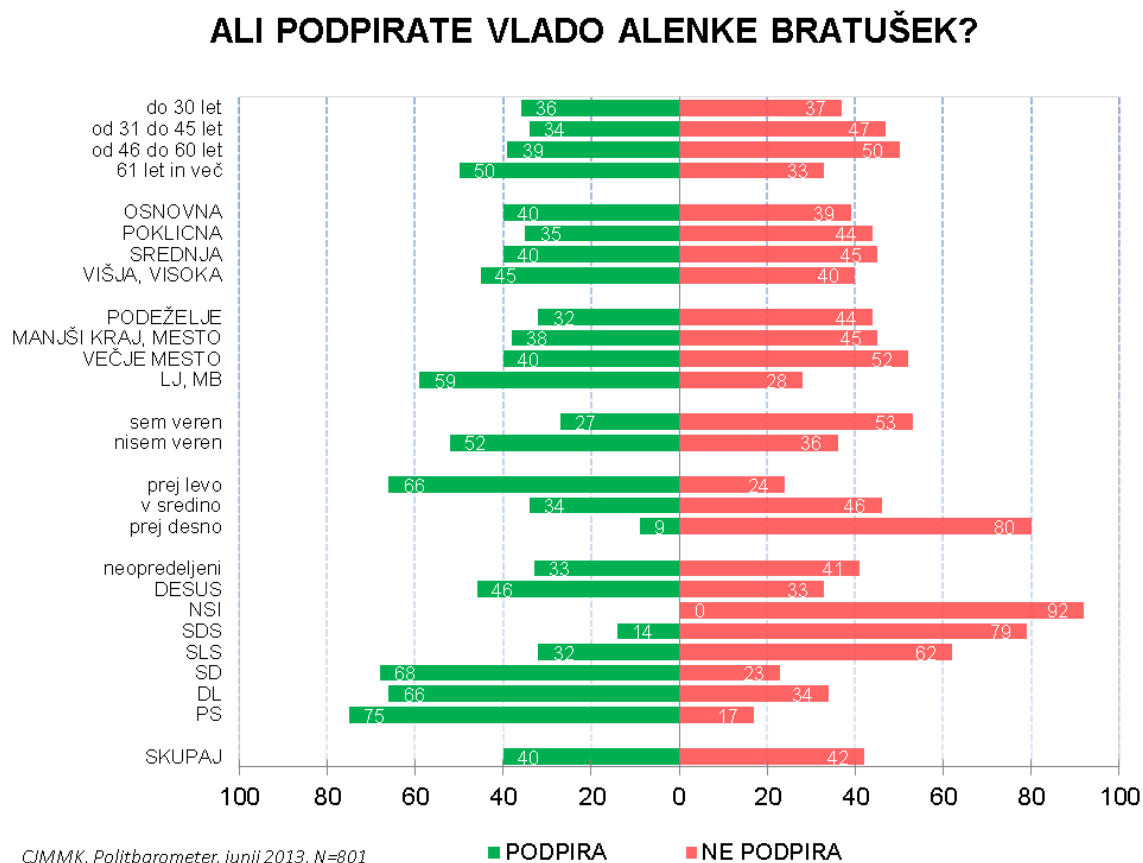
Potek izražanja ne-podpor v vsem obdobju opazovanja ilustrira graf 5.

Graf 5

Prikaz doslej opravljene strukturne analize je podan v grafu 6. Z nadpovprečnim deležem podpor vladi A. Bratušek izstopajo predvsem najstarejši (60 in več: 50%), višje in visoko izobraženi (45%), prebivalci iz Ljubljane in Maribora (59%), neverni (52%), še posebej levo samoopredeljeni (66%) ter preferenti DESUS (46%), SD (68%), DL (66%) in PS (75%). Z visokimi deleži nepodpor vladi pa izstopajo predvsem desno samoopredeljeni (80%) ter preferenti NSI (92%), SDS (79%) in SLS (62%), torej preferenti opozicijskih strank.

Graf 6

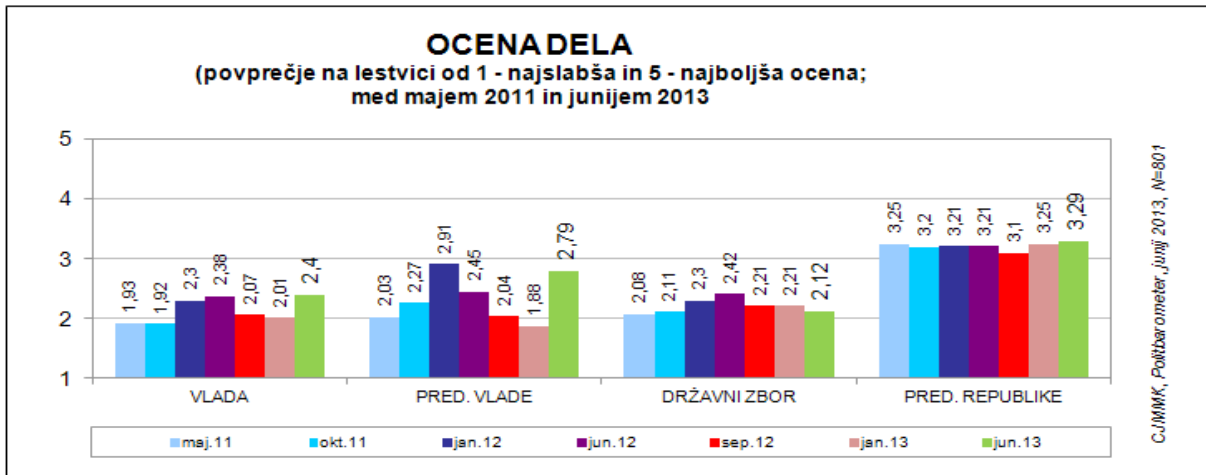

1.3 Ocena uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov

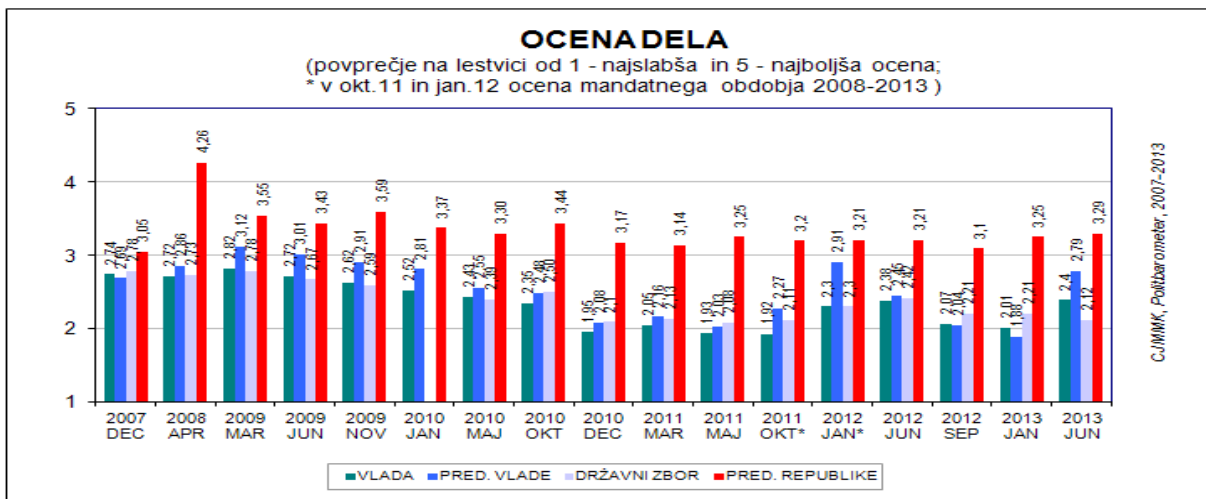
Ocene uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov, prikazane v grafu 7, nakazujejo značilna nihanja v izražanju ocen uspešnosti predsednice vlade in deloma vlade kot celote ter ustaljenost pretežno negativnega ocenjevanja uspešnosti Državnega zbora. Očitno je, da je le predsednici vlade A. Bratušek – sicer v zapleteni politični in ekonomski situaciji – uspelo pridobiti več podpore.

Tudi predsednik republike (PR) ostaja z oceno (3.29) na povprečju dobljenih ocen v obdobju maj2011–junij2013. Še vedno velja v poročilu PB 1/13 zapisana ugotovitev, da v daljši retrospektivi, v primerjavi vstopnih ocen PR ob nastopu mandatov, tokratni predsednik republike izrazito zaostaja. Glej grafa 8–9.

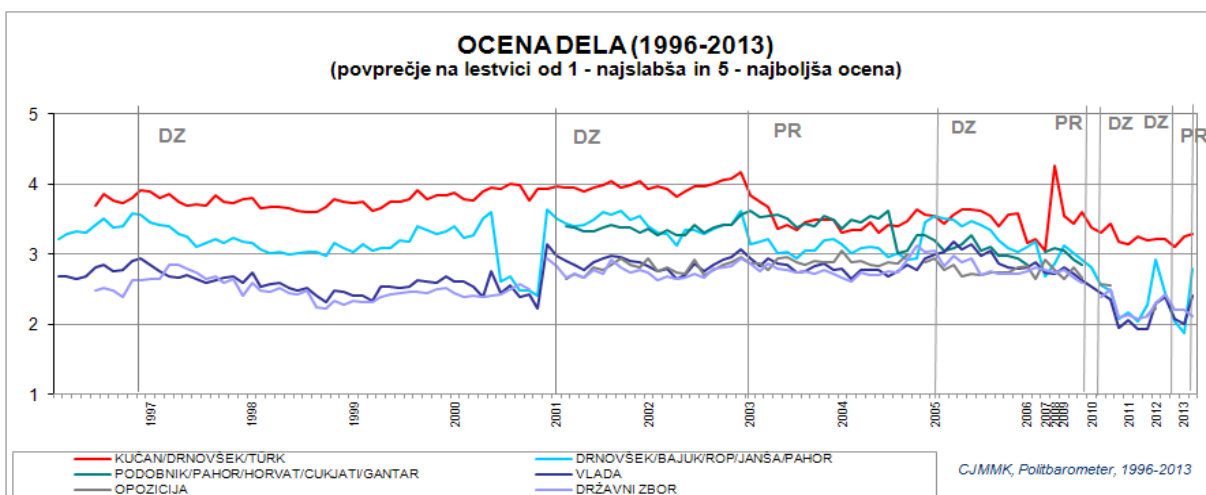
Graf 7

Graf 8

Graf 9

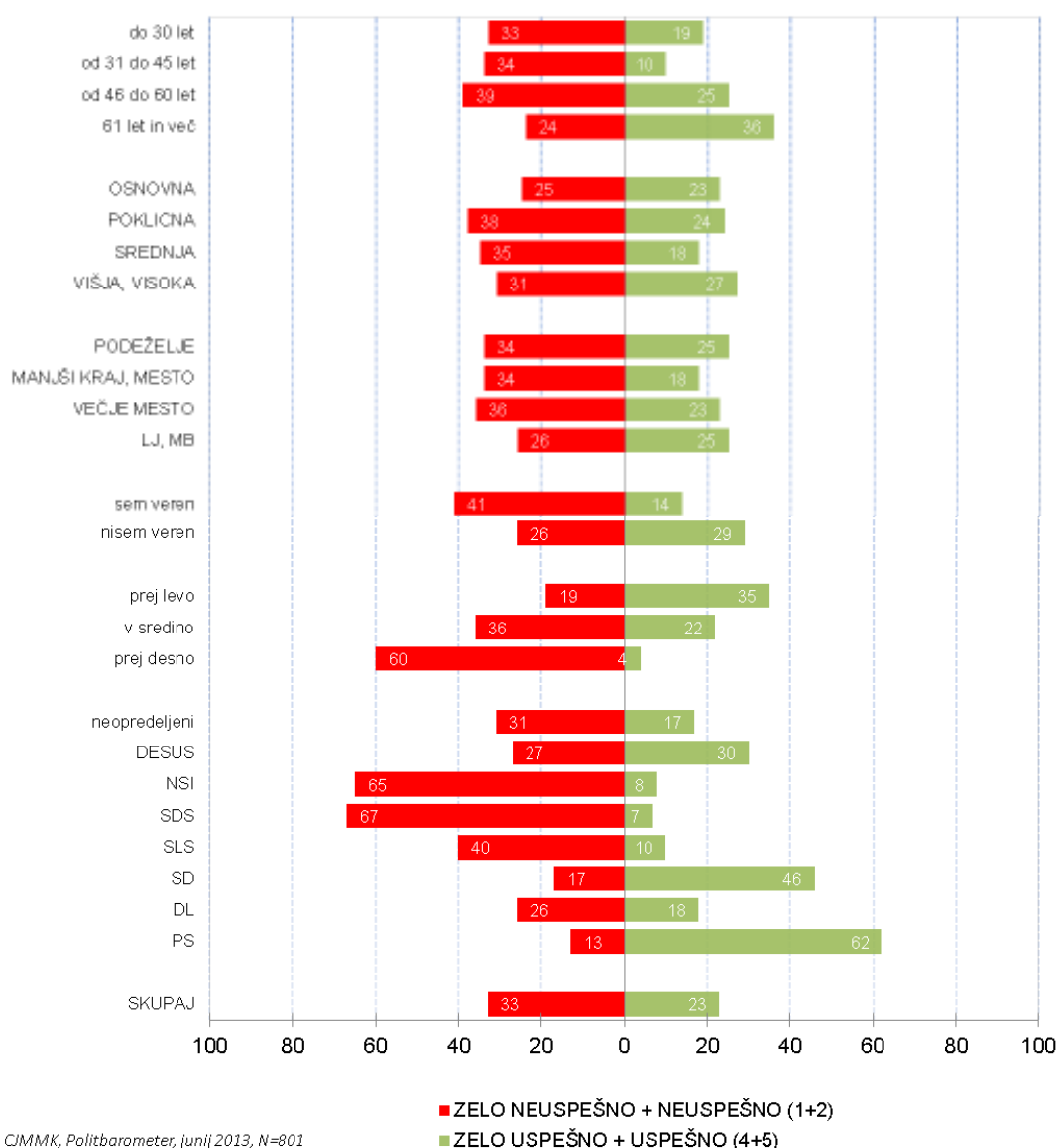

Glede na značilen dvig v oceni uspešnosti predsednice vlade – glede na predhodne meritve – dodajmo v ilustracijo še prikaz strukturne analize (graf 10). Iz prikaza lahko razberemo, da so najbolj kritični ocenjevalci njenega dela preferenti SDS (67%) in NSI (65%) ter desno

samoopredeljeni (60%); respondenti z teh skupin skoraj ne izrekajo pozitivnih ocen. Najvišje ocene uspešnosti delovanja predsednice vlade pa izrekajo najstarejši respondenti (36%), višje in visoko izobraženi (27%), levo samoopredeljeni (35%), pa tudi preferenti DESUS (30%), SD (46%) in PS (62%).

Graf 10

OCENA DELA PREDSEDNIKA VLADE

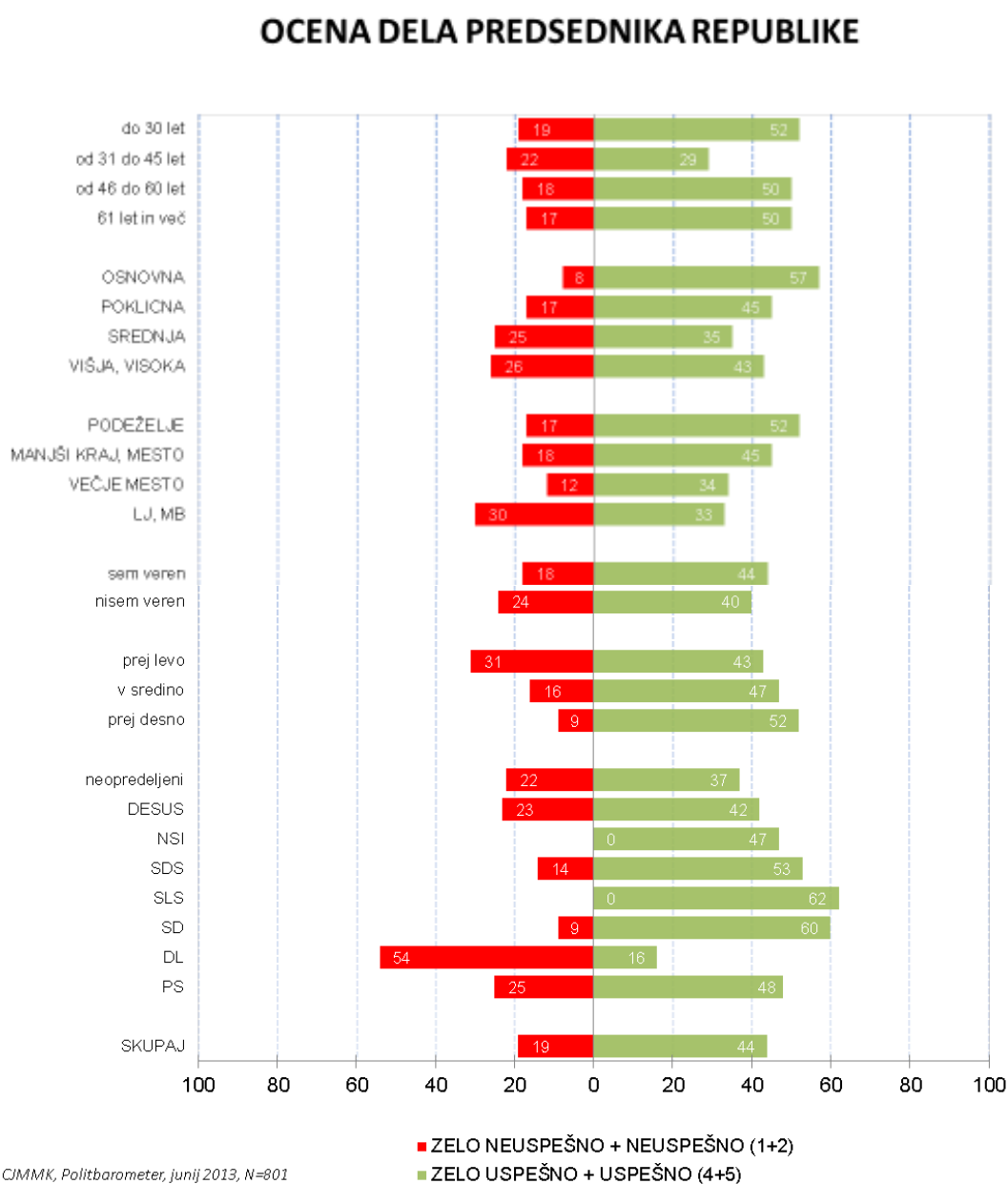

Kot ilustracijo dodajamo še pogled v strukturo analizo ocen uspešnosti delovanja predsednika republike (graf 11). Iz povprečja v pozitivno smer izstopajo respondenti iz starejše starostne skupine, pa tudi dijaki in študenti ter respondenti s podeželja. Z

nadpovprečnim deležem pozitivnih ocen še posebej izstopajo desno samoopredeljeni (52%), levo opredeljeni (43%), preferenti SDS (53%), SLS (62%), NSI (47%), verni (44%) ter respondenti iz podeželja (52%), z osnovnošolsko izobrazbo (57%) itd. Seveda pa se tej skupini pridružujejo tudi preferenti SD (60%).

Ta prikaz dodatno ilustrira vtise in raziskovalne zaznave o podprtosti predsedniškega kandidata B. Pahorja: njegovo podporno okolje je od volitev dalje vse do današnje meritve solidno visoko, vendar tudi izrazito desno-sredinsko pozicionirano.

Graf 11

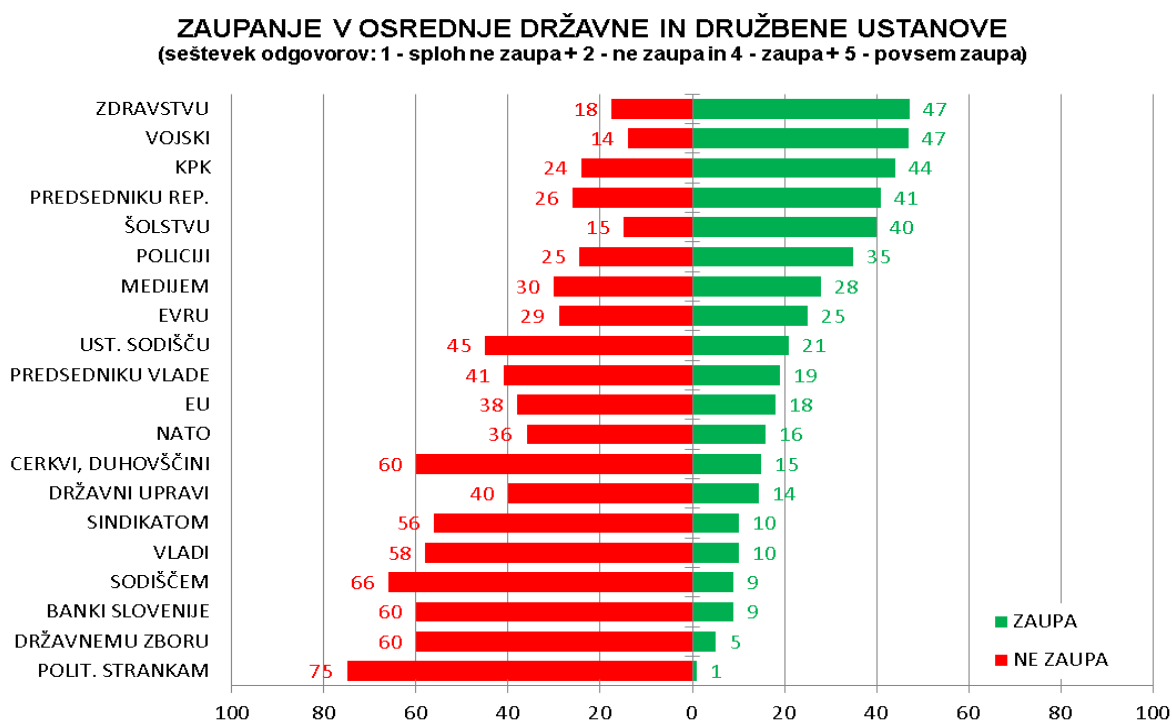
1.4 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

V temelju demokratičnega sistema je zaupanje v institucije in prevzemnike (mandatarje) osrednjih sistemskih vlog. Brez zaupanja ni demokracije.

Kako poteka izražanje zaupanja v nabor osrednjih političnih in družbenih institucij, je prikazano v časovnem preseku (graf 12) ter v bližnjih (graf 13) in daljnih (grafi 14–19) medčasovnih primerjavah.

Očitno je, da se vse osrednje državne institucije (politične stranke, sodišča, državni zbor, vlada) uvrščajo v dno ranga zaupanja. Iz take umestitve izstopa predsednica vlade, ki je z nekaj več izrazov zaupanja umeščena v sredino ranga, značilno višje kot cerkev in duhovščina, državna uprava, sindikati, vlada v celoti in Banka Slovenije (graf 12). Med ustanove z najvišjim zaupanjem se prejkoslej umeščajo zdravstvo, Slovenska vojska, Komisija za preprečevanje korupcije, šolstvo, policija – in tudi predsednik republike.

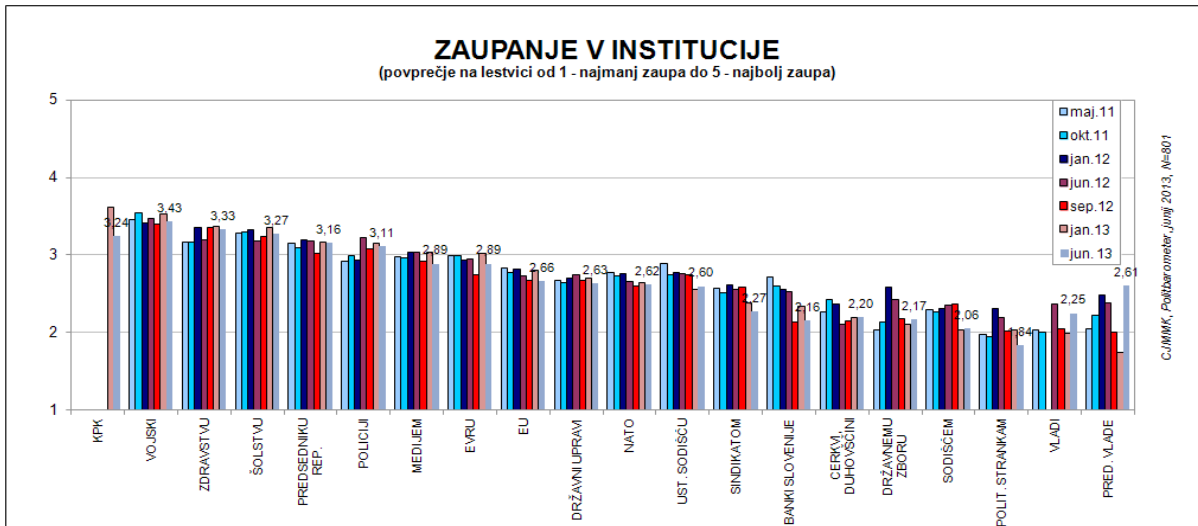
Graf 12

CJMMK, Politbarometer, junij 2013; N=801

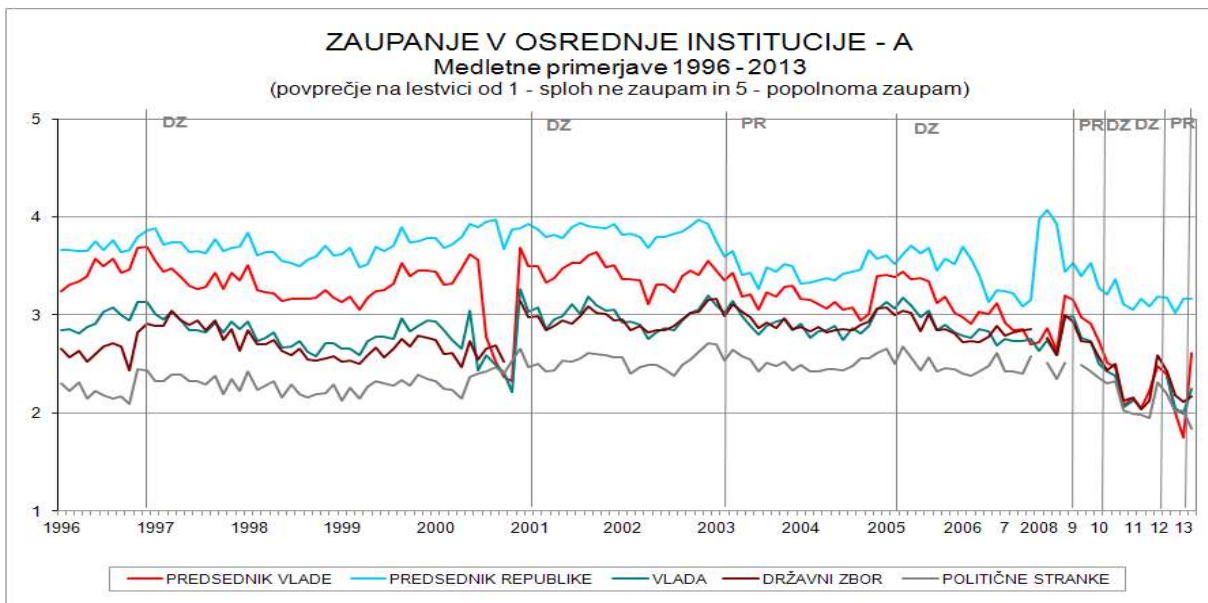
V grafu 13 so podane bližnje primerjave (maj 11–junij 13), ki pokažejo visok vzpon ocen predsednika vlade (iz 1.88 za J. Janšo na 2.79 za A. Bratušek), trojno visoko umestitev vojske (3.43), zdravstva (3.33), šolstva (3.27), PR (3.16) in policije (3.11) in hkrati tudi visoko uvrstitev KPK (3.24). Za ocene predsednice vlade (PV), še bolj pa za KPK velja ostra diferenciacija v ocenjevanju po nazorskih skupinah. Tako levo opredeljeni izražajo PV (3.52) in KPK (3.63) visoko zaupanje, desni pa najnižje (PV: 1.96; KPK: 2.28).

Graf 13

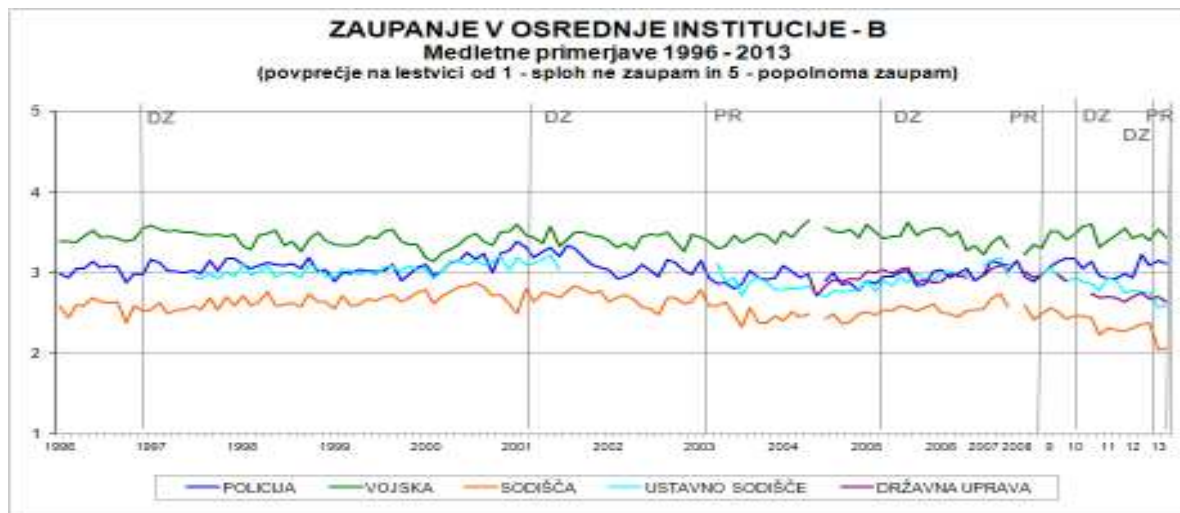
V grafih 14–19 so prikazane daljne primerjave izražanja zaupanja v opazovane institucije. Pregled pokaže prevladujoč negativen trend v izražanju zaupanja v osrednje državne in druge ustanove v obdobju od leta 2009 dalje.

Graf 14

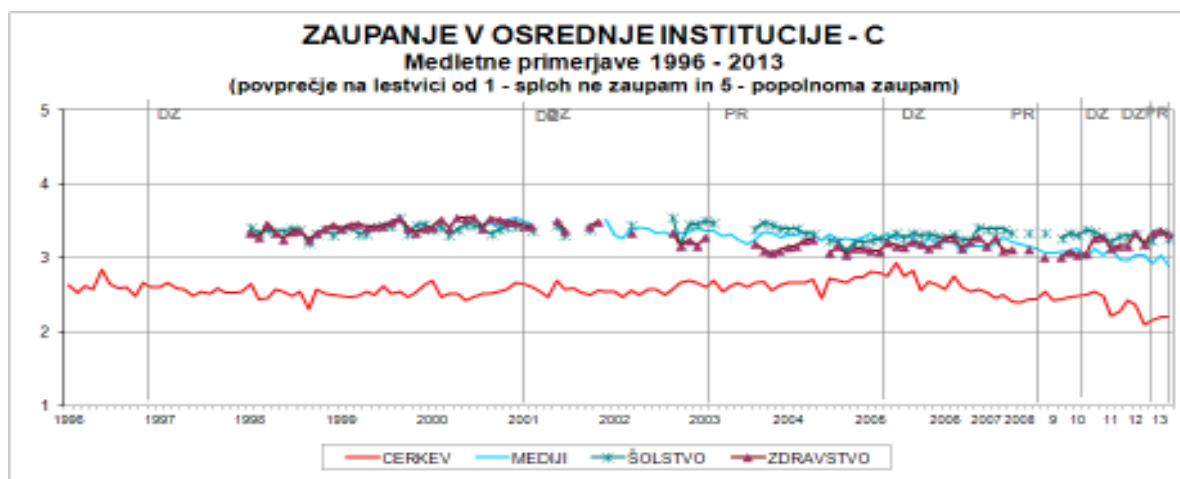
V negativen trend izražanja zaupanja niso vključeni: policija, vojska, Ustavno sodišče in državna uprava, ki se umeščajo prevladujoče stabilno, medtem ko je izražanje zaupanja v sodstvo znotraj negativnega trenda (graf 15).

Graf 15

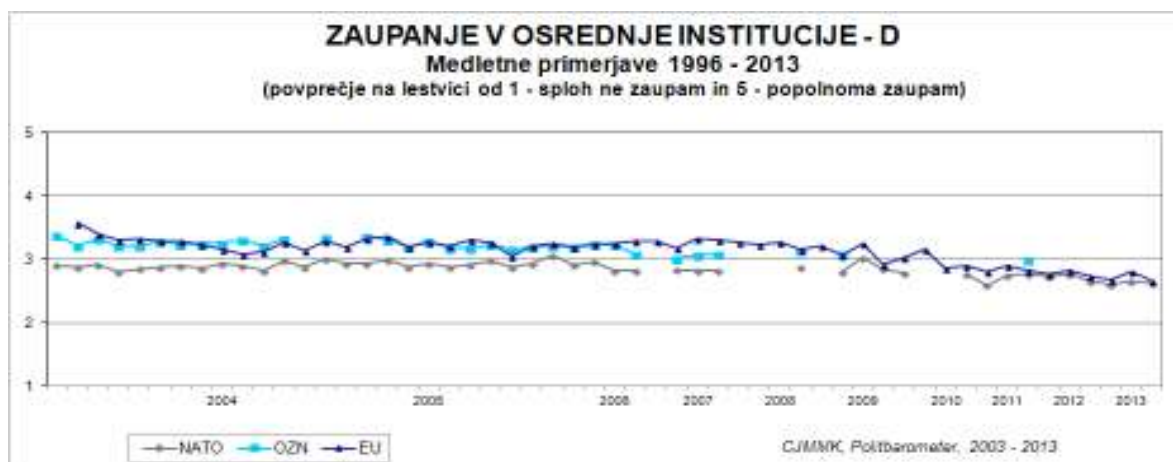
Graf 16 ilustrira stabilno zaupanje javnosti do šolstva, zdravstva in medijev in hkrati (od leta 2006 dalje) izrazit negativen trend v izražanju zaupanja cerkvi in duhovščini, ki se umešča nizko v rang zaupanja, skupaj s političnimi institucijami.

Graf 16

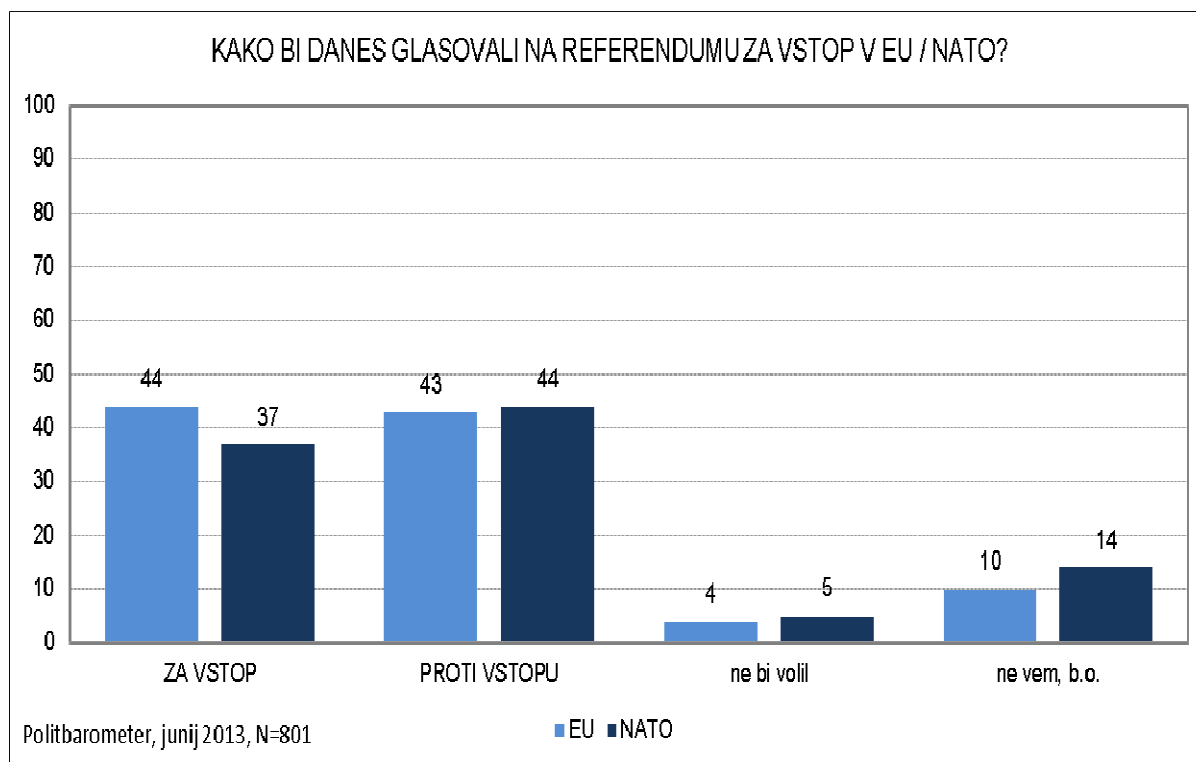
Graf 17 ilustrira postopen, plazeč negativen trend v izražanju zaupanja v NATO, EU in OZN. Odnos do EU in NATO dodatno ilustrirajo odgovori na vprašanje »Ali bi ponovno glasovali »za« v primeru EU in NATO?« (graf 18).

Graf 17

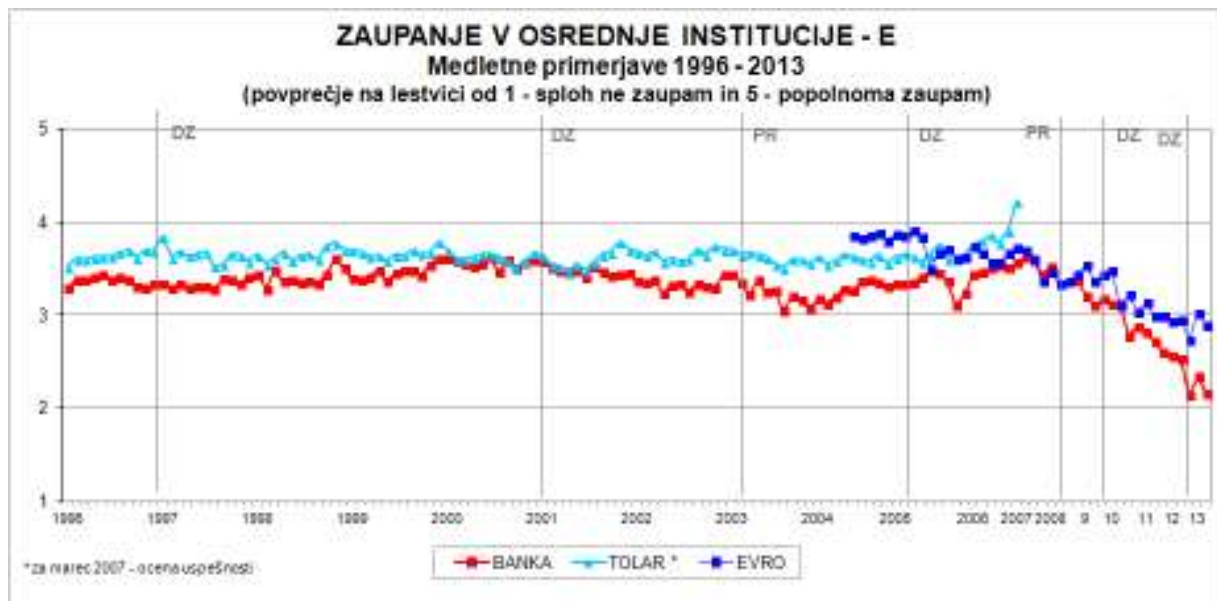
Tokratna meritev le pritrди ugotovitvam iz Evrobarometra in drugih primerjalnih raziskav, ki nakazuje prevladovanje »evroskeptičnosti«. Evroskeptičnost se med prebivalci Slovenije (v odnosu do EU) znajde na presečišču (44% za; 43% proti vstopu). V odnosu do članstva v NATO pa zabeležimo obrat in prevlado nasprotovanja NATU (37% za; 44% proti NATU).

Graf 18

Končno, je v grafu 19 prikazan izrazit negativen trend v izražanju zaupanja v nacionalno banko in evro.

Graf 19

Na tem mestu se ne bomo spuščali v prikaz rezultatov strukturne analize. Povemo lahko le, da je splošna raven izraženega zaupanja tudi tokrat (še) nižja kot ob predhodnih meritvah. Še vzdržno ravnovesje v izražanju ne-zaupanja zagotavlja še vedno prevladujoče zaupanje v ustanove socialne države (šolstvo, zdravstvo), v nadzorne ustanove (KPK, IP, VČP), ustanove, ki zagotavljajo varnost in red (vojska, policija). Prevladujoče nezaupanje strankam, parlamentu, sodiščem in vladi pritrjuje dvomu o legitimiteti nosilcev političnega sistema. Spodnašanje temeljev socialne države pa ta dvom pogloblja in širi na temelje družbene ureditve.

2.0 Odnos do izražanja državljskega nezadovoljstva

2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki

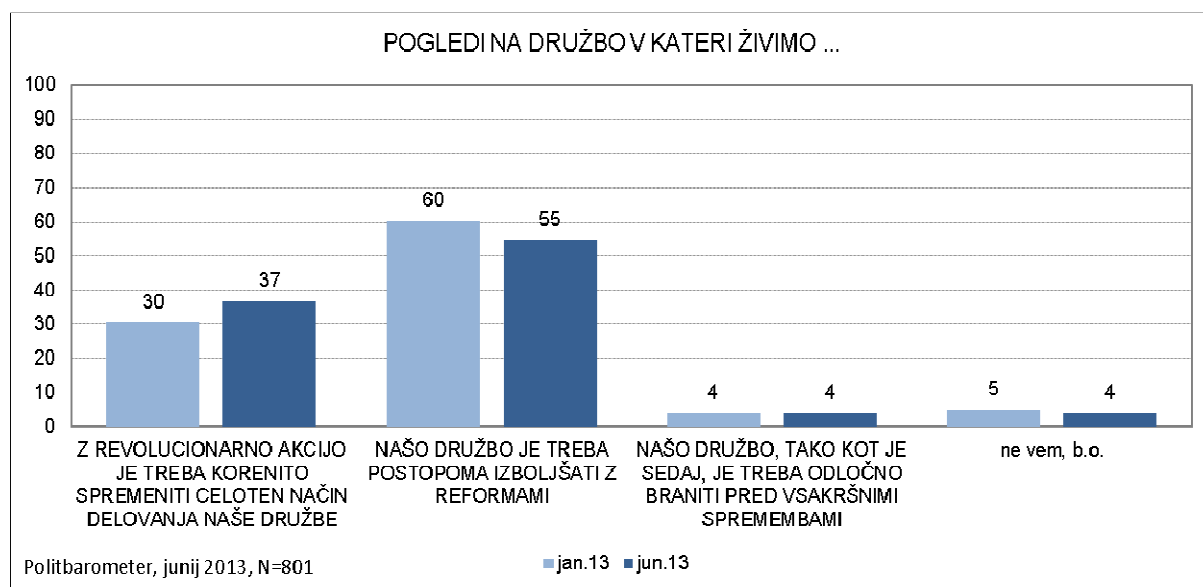
Glede na aktualna politična dogajanja, sprožanje množičnega nezadovoljstva in demonstracij, smo januarja 2013 povprašali o podpori oz. zavračanju t. i. vstajniških gibanj ter o smislu njihove politične artikulacije novih strank (in podpori takim strankam). Rezultati tega povpraševanja so prikazani v poročilu Politbarometer 1/13. Tokrat, junija 2013, pa smo pojav vstajniških gibanj in javno izražanje zahtev po sistemskih spremembah zajeli z vprašanji o: (1) potrebi po reformah oz. globokih spremembah v družbeni zasnovi, (2) soglasju oz. podpori ustavnim spremembam o dostopa do referendumu in t.i. zlatem pravilu ter podpori ustanovitvi »holdinga, slabe banke in odprodaje državnih podjetij«, (3) informaciji oz. podpori zamisli o uveljavitvi »UTD« – univerzalnega temeljnega dohodka ter (4) podpori vstajniškemu gibanjem minulo pomlad in podpori eventualni novi(-m) stranki(-am), ki bi se zavzemala za »solidarnost in socialno državo«.

(1) Vprašanje: Navedli vam bomo tri značilne poglede na družbo, v kateri živimo. Kateri izmed njih je najbližji vašemu mnenju?

- 1 – Z revolucionarno akcijo je treba korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbe.
- 2 – Našo družbo je treba postopoma izboljšati z reformami.
- 3 – Našo družbo, tako kot je sedaj, je treba odločno braniti pred vsakršnimi spremembami.
- 4 – ne vem, b.o.

Odgovori na to vprašanje (ki smo ga povzeli iz nemških vzorov), so prikazani v grafu 20. Očitno je, da se v tokratni, letos drugi, meritvi odgovori kopičijo ob radikalni modaliteti: z revolucionarno akcijo je treba korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbe. Delež izbir te modalitete se je iz januarja v junij povečal za dobro petino (iz 30% na 37%). Za reformno varianto odgovora pa se je tokrat odločilo nekaj manj respondentov (55%) kot januarja (60%). Očitno je med ljudmi prevladujoče iskanje izhodov iz krize – in celo radikalizacija teh iskanj.

Graf 20

Med »radikalne« se v večji meri kot v povprečju umeščajo respondenti iz naslednjih skupin: samozaposleni (74%), od 31 do 45 let (47%), študentje, dijaki (47%) itd. Za postopne reforme se v večji meri odločajo najstarejši (60%), višje in visoko izobraženi (71%), prebivalci Ljubljane in Maribora (61%), podporniki vlade (64%), levo samoopredeljeni (60%) ter preferenti SDS (72%), SD (69%) in PS (78%) itd.

(2) Graf 21 ilustrira odgovore na tri t.i reformna vprašanja: odnos do ustavnih sprememb na področju referendumov, zlatega pravila in ustanovitve holdinga, slabe banke ter prodaje podjetij. Enako vprašanje smo postavili prvič septembra 2012 in tokrat tretjič. Prikaz v grafu

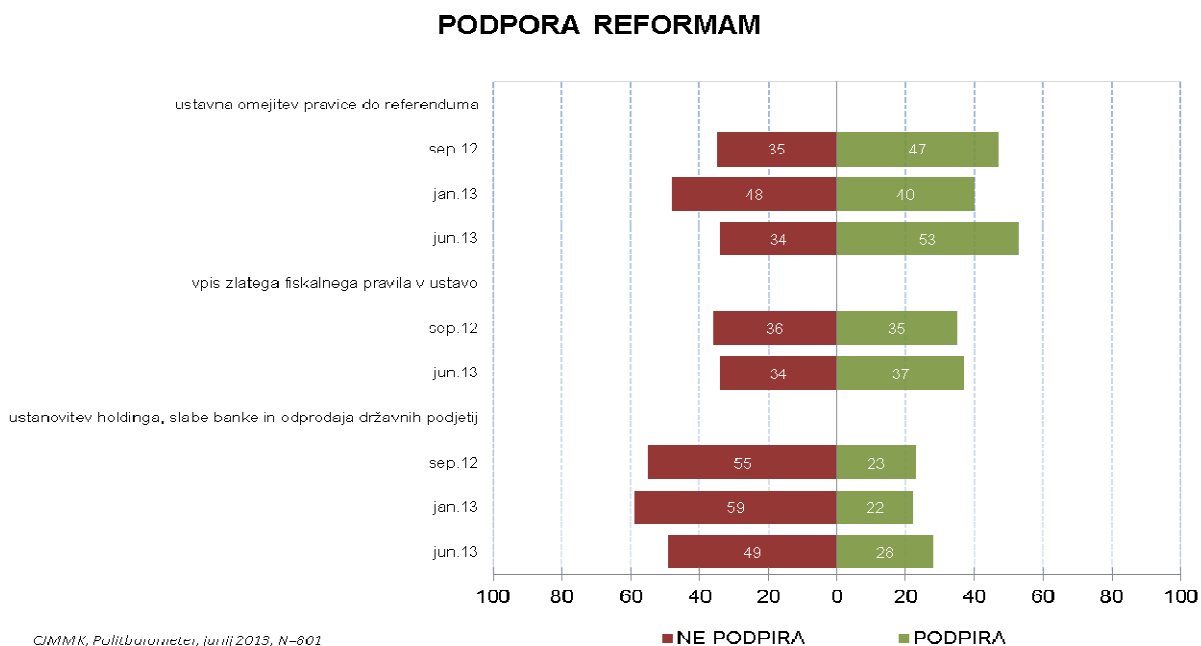
21 pokaže ustaljenost opredelitev in – ob vseh treh vprašanjih – rahlo naraščanje pritrjevanj. Očitno je, da je ponavljajoča se ideja o spremembi referendumске zakonodaje deležna pretežne (pasivne) podpore, poseg v ustavo s t.i. zlatim pravilom (ki ga ljudje pretežno ne razumejo) nekaj večje podpore kot pred tem, ustanovitev holdinga, slabe banke in odprodaje podjetij pa še vedno prevladujoče izrazite nepodpore oz. zavračanja.

Analiza pokaže, da so do sprememb referendumске ureditve močno zadržani – in o pretežno zavračajo – najmlajši (do 30 let; za 29%, proti 53%), dijaki in študenti (36%; 54%) ter preferenti DL (41%; 47%) in PS (48%; 50%), najbolj pa jo podpirajo desno opredeljeni (65%; 21%), preferenti SLS (89%; 11%), SD (75%; 23%), SDS (66%; 26%) itd.

Zadržanost do »fiskalnega pravila« pa izstopa med najmlajšimi (40%), srednje šolanimi (45%), samozaposlenimi (46%), levo opredeljenimi (54%) ter med preferenti PS (51%), SD (50%) itd.

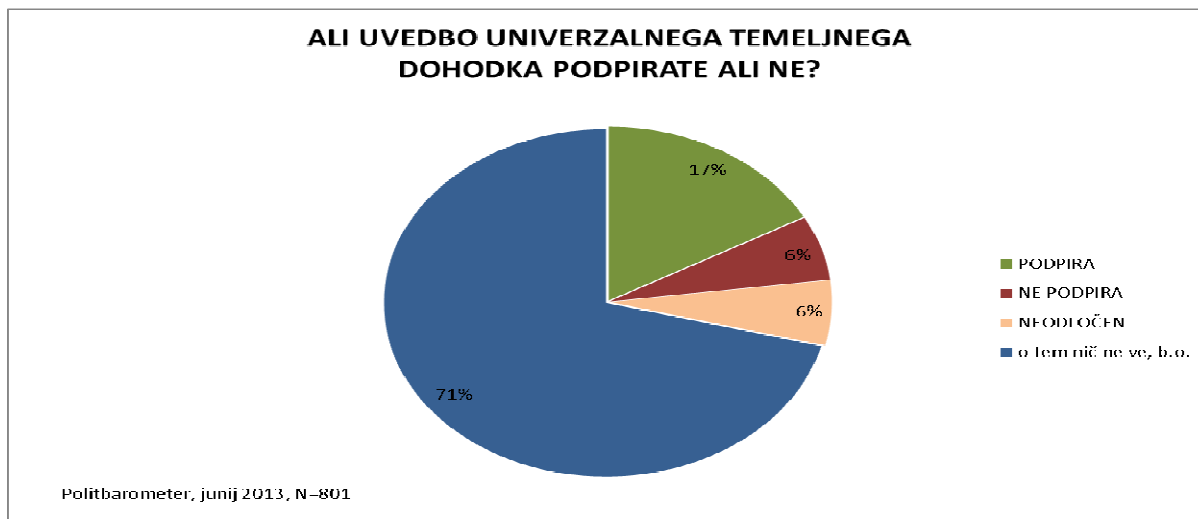
Ustanovitvi holdinga, slabe banke in odprodaji državnih podjetij najbolj pritrjujejo desno opredeljeni (48%), preferenti SDS (63%) in NSI (58%). V drugih opazovanih skupinah prevladuje odklonilen odnos, še posebej med najmlajšimi (61%), zaposlenimi v gospodarstvu (56%) in negospodarstvu (56%), med preferenti PS (66%), DL (65%), SD (58%) itd.

Graf 21

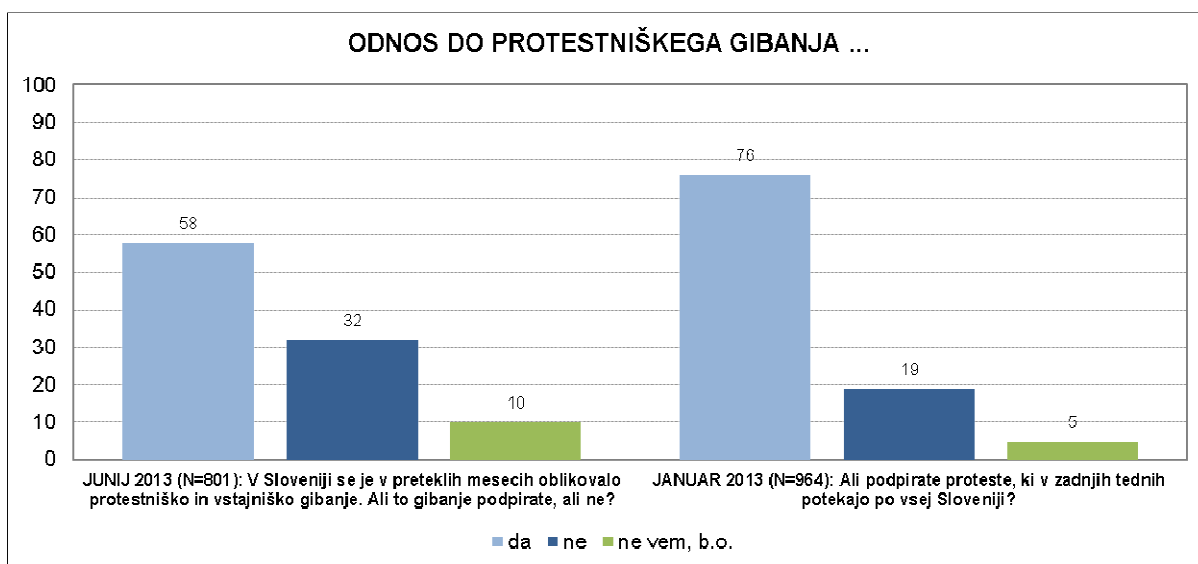
(3) Vprašanje o odnosu do uveljavitve »UTD« – univerzalnega temeljnega dohodka pokaže, da večina respondentov do tega vprašanja nima oblikovanega odnosa, da pa se hkrati utrjuje skupina podpornikov te strukturne reforme. To stališče je močno povezano s kritično presojo družbenih razmer, podpiranjem »vstajniškega« gibanja in oblikovanje nove politične stranke.

Graf 22

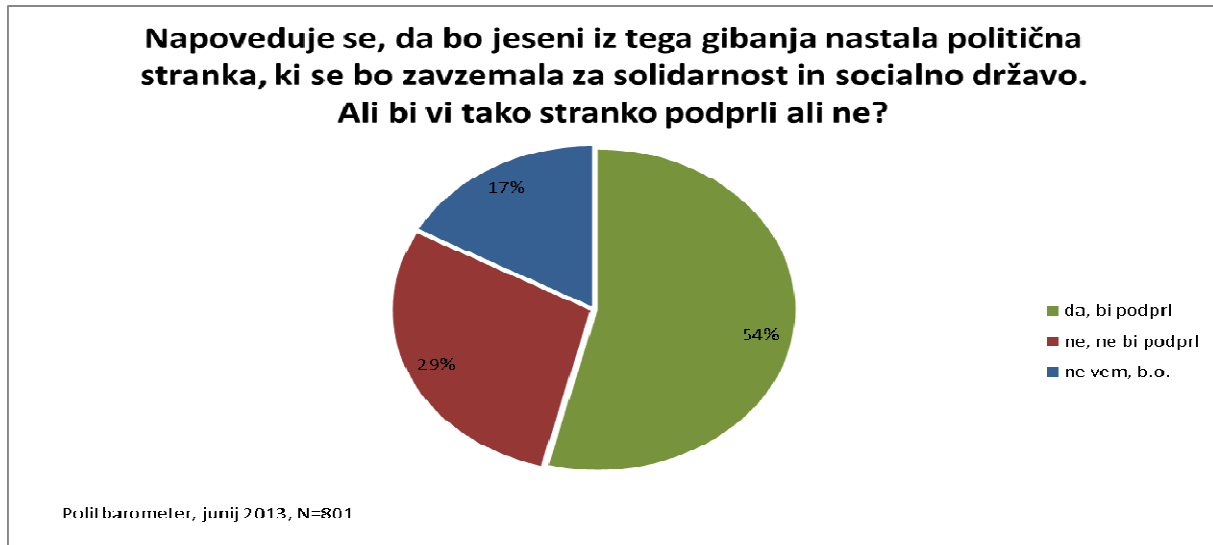
(4) Vprašanje o odnosu do protestniškega gibanja smo prvič postavili v PB januar 2013 in ga tokrat, deloma preoblikovanega, ponovili. Rezultata obeh meritev sta prikazana v grafu 23. Primerjava januar-junij pokaže »umirjanje« pogledov in delni umik podpor vstajništvu. To kaže pripisati predvsem dejstvu, da v času meritve in neposredno pred njo ni bilo vidnejših »vstajniških« manifestacij. Vpogled v strukturno analizo pa pokaže, da je pri vseh opazovanih skupinah podpora »vstajniškim« gibanjem še vedno prevladujoča in izrazita. Izjema so le skupine desno samoopredeljenih (62%), preferentov NSI (65%) in SDS (59%), med katerimi močno prevlada zavračanje teh gibanj.

Graf 23

Na vprašanje, ali bi podprli stranko, ki bi se zavzemala za solidarnost in socialno državo, ki domnevno nastaja iz vstajniških gibanj, smo dobili odgovore, prikazane v grafu 24.

Graf 24

Ideja o novi stranki za »solidarnost in socialno državo« je večinsko podprta (54%). To nakazuje: – prevladujoče nezaupanje v tradicionalne, v parlament vključene politične stranke, dalje, – zavzemanje za globoke strukturne reforme in – pristen odnos do vstajniškega gibanja. V zavesti ljudi vstajniško gibanje ni zamrlo. Seveda izmerjena stopnja podpore taki novi stranki še ne pomeni, da bo eventualna nova stranka ali stranke dejansko (in tako globoko) posegla v polje strankarskega opredeljevanja. Gre bolj za nakazovanje dispozicije, iskanja oz. pripravljenosti – postavitve ev. novih strank pa bo odvisna od razmer, ponudka, ponudnikov – in seveda od sposobnosti obstoječih strank, da se odzovejo na pričakovanja (pretežno neopredeljenega volilnega telesa).

Vpogled v strukturno analizo pokaže, da podporo novi »solidarnostni« stranki izrekajo še posebej najmlajši (do 30 – 61%), poklicno in srednje šolani (58%), samozaposleni (69%), dijaki, študenti (58%), brezposelni (57%), levo samoopredeljeni (67%) in še posebej preferenti SLS (70%), DL (71%), PS (63%), DESUS (67%) itd. Z visokimi deleži nepodpor taki stranki izstopajo predvsem skupine preferentov NSI (59%), SDS (56%), desno samoopredeljeni (50%), kar nakazuje nazorsko oz. strankarsko »kompaktnost« te skupine.

Celoten vtis na osnovi pregleda potrди že izrečeno misel: volivci so nesigurni, iščejo svoje umestitve, iščejo izhode zase in za družbo. To ne velja le za levo orientiran del volilnega telesa, temveč izrazito tudi za strankarsko ne- oz. manj opredeljene, za sredinsko opredeljene, pa tudi za desno opredeljene. Pokaže se, da je to »iskanje v smeri zagotavljanja socialne države« prevladujoče in zajame kar štiri petine respondentov, lahko bi rekli veliko večino volilnega telesa. Le manjši del vseh respondentov oz. volivcev (od 15% do 20%) pa velja, da se jasno osredotoča okoli izbranih desno-sredinske stranke (SDS) in njenega voditelja. Jasno se opredeljuje proti »vstajništvu« in proti ev. novi stranki, zavračajo pa tudi nedavno sodbo prvostopenjskega sodišča v zadevi Patria.

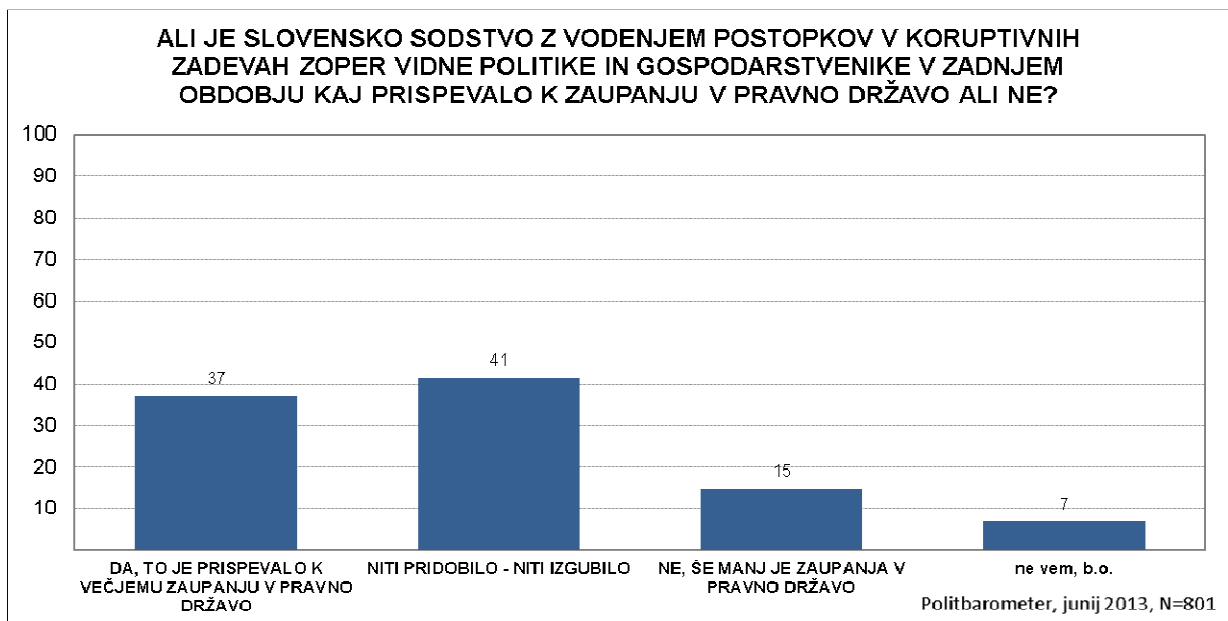
3.0 Odnos do sodstva: zadeva Patria

V okviru tokratne meritve PB smo, kot običajno, merili (1) zaupanje v sodstvo, dodali pa smo dve aktualni vprašanji: (2) »Ali je slovensko sodstvo z vodenjem postopkov v koruptivnih zadevah zoper vidne politike in gospodarstvenike v zadnjem obdobju kaj prispevalo k povečanju oz. zmanjšanju zaupanja v pravno državo?« in (3) »Pred dnevi je bila izrečena prvostopenjska sodba v zadevi Patria: Janez Janša, Tone Krkovič in Ivan Črnkovič so bili obsojeni zaradi koruptivnih dejanj (na prvi stopnji). Ali odločitev sodišča odobravate ali ne odobravate?«.

(1) Rezultat kontinuirane meritve zaupanja v sodstvo je prikazan v prvem poglavju v grafih 12, 13 in 15. Meritve nakazujejo prevladujoč negativen trend v izražanju zaupanja v pravosodje.

(2) Na postavljeno vprašanje, »ali je sodstvo z vodenjem postopkov v koruptivnih zadevah zoper vidne politike in gospodarstvenike kaj pridobilo ali izgubilo na zaupanju«, smo dobili odgovore, ki so prikazani v grafu 25.

Graf 25

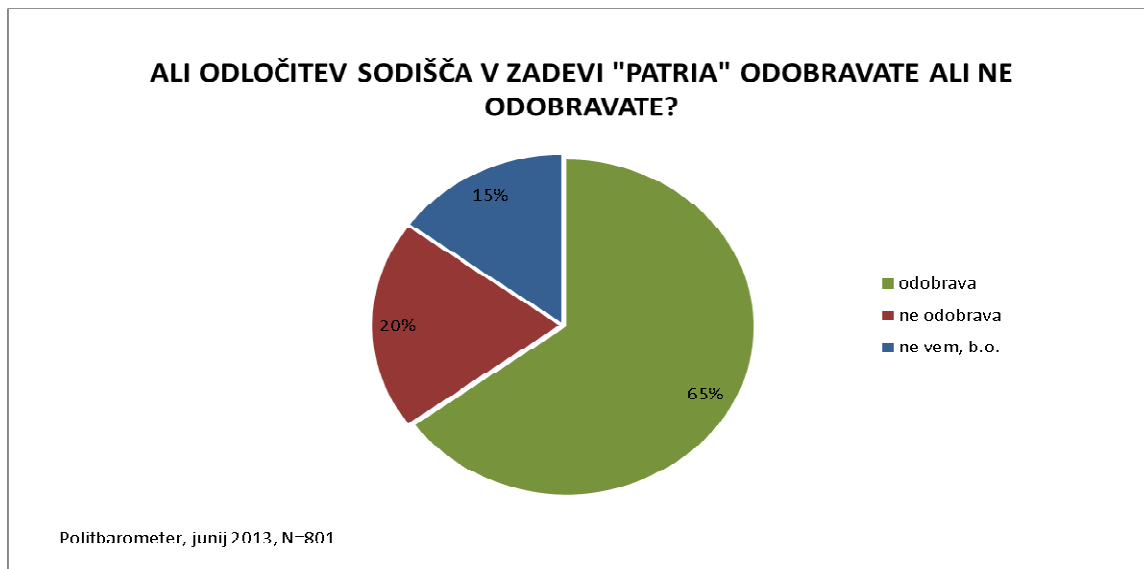
Velik del respondentov (41%) sicer meni, da ti postopki niso ne izboljšali, ne poslabšali zaupanja v pravosodje oz. v pravno državo, večina vseh (52%) pa se ob vprašanju opredeli: dobra tretjina (37%) jih meni, da ti postopki prispevajo k večjemu zaupanju v pravno državo, manjši del (15%) pa jih meni, da je vsled teh procesov zaupanja v pravno državo še manj.

Analiza pokaže, da je stališče o »večjem zaupanju v pravno državo« močnejše kot v povprečju (37%) zastopano med višje in visoko izobraženimi (47%), zaposlenimi v gospodarstvu (46%),

prebivalci Ljubljane in Maribora (45%), ne-vernimi (48%), levo samoopredeljenimi (54%) ter med preferenti DESUS (62%), SD (54%), DL (61%) itd. Stališče, da je sedaj »še manj zaupanja v pravno državo«, pa močnejše kot v povprečju (15%) izstopa med desno samoopredeljenimi (33%) ter med preferenti SDS (32%) in NSI (26%). Med neopredeljenimi se v večji meri znajdejo preferenti SLS (48%), PS (44%), pa tudi NSI (54%), SDS (44%), itd.

(3) Odgovori na vprašanje, »Ali odločitev sodišča v zadevi Patria odobravate, ali ne?«, so prikazani v grafu 26.

Graf 26

Velika večina (65%) vseh respondentov odobrava odločitve sodišča v tej zadevi. Le manjši del vseh (20%) odločitve sodišča ne odobrava, dobra šestina (15%) pa je neobveščenih oz. nimajo mnenja. Z nadpovprečnim deležem respondentov, ki odobravajo odločitve sodišča izstopajo: respondenti, stari od 31 do 45 let (68%), srednje ter višje in visoko šolani (68%), samozaposleni (73%), brezposelni (70%), respondenti iz Ljubljane in Maribora (74%), ne-vernimi (78%), levo samoopredeljeni (86%), preferenti DESUS (76%), SD (84%), DL (98%!) in PS (79%). Nepodporniki odločitve pa so izrazito umeščeni v skupine: desno samoopredeljenih (63%), preferentov NSI in SDS (65%). Med nepodporniki odločitve sodišča pa se znajde tudi nekaj levo (9%) in sredinsko (20%) samoopredeljenih, študentov in dijakov (31%), vernih respondentov (34%) ipd.

Domneva, da je slovensko javno mnenje v zadevi Patria razpolovljeno, ne dobi empirične potrditve. Odločitev sodišča (na prvi stopnji) v tej zadevi je široko, večinsko podprta!

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

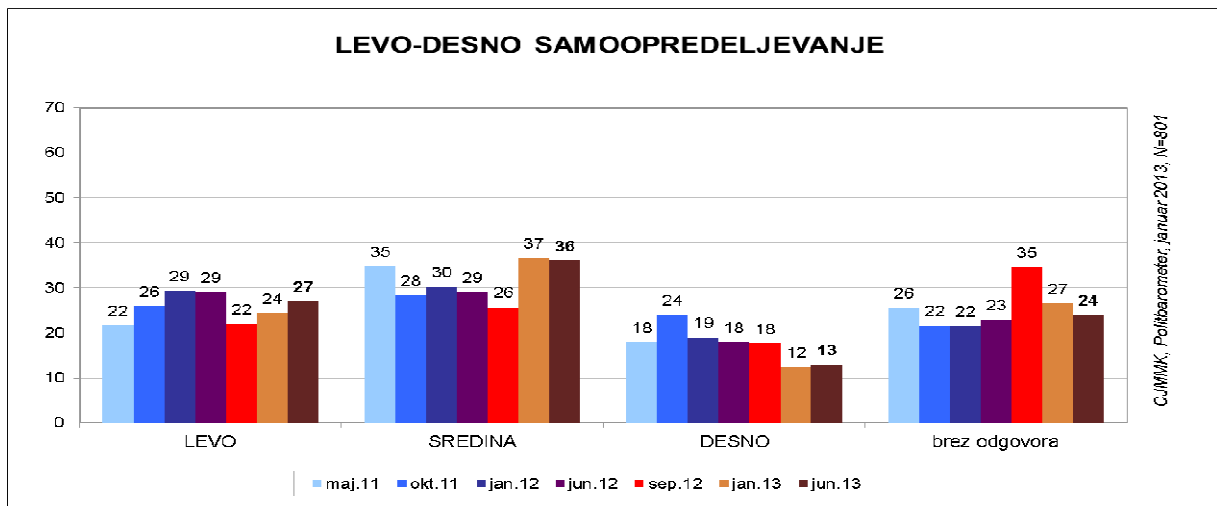
V tem delu poročila bomo prikazali rezultate zadnje meritve strankarskih opredeljevanj, ki vključujejo naslednje kazalce:

- levo-desno samoopredeljevanje,
- pretekla volilna ravnanja,
- projekcijo udeležbe na volitvah,
- projekcijo volilnega ravnanja (volil bi) in
- izrekanje bližine strankam oz. ugotavljanje strankarskih preferenc.

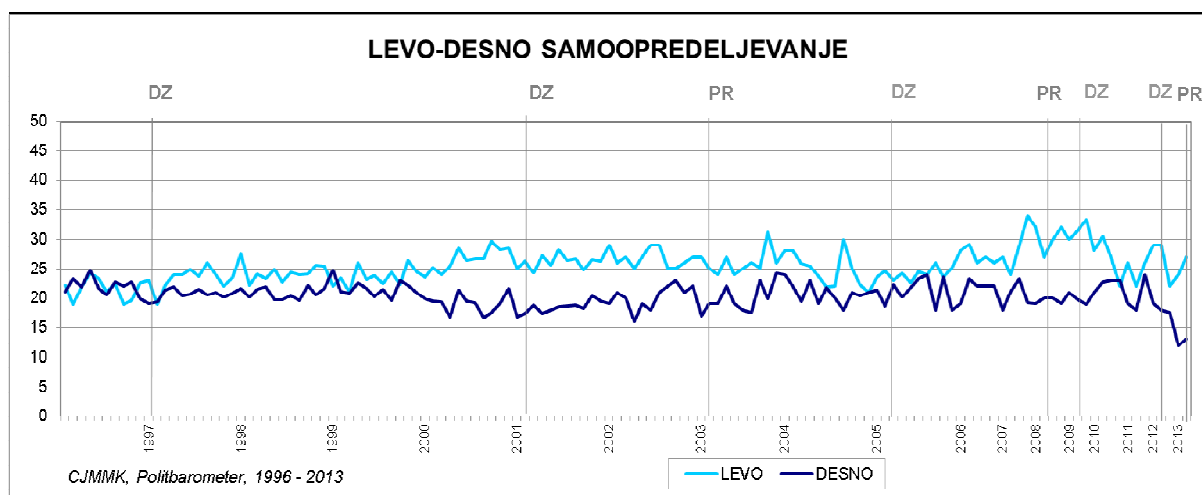
4.1 Levo-desno samoopredeljevanje

V grafih 27 do 29 so prikazani rezultati meritve in analiza levo-desnega samoopredeljevanja. Tokratna meritev v primerjavi z rezultati meritev v obdobju januar10–junij13 pokaže, da je delež levo opredeljenih bolj ali manj konstanten, na ravni četrtnine respondentov, delež sredinsko opredeljenih narašča na raven dobre tretjine respondentov ter da delež desno samoopredeljenih postopoma upada (iz 23% oktobra 10 na 13% junija 13). Ta trend deloma sovпада tudi s strankarskim ne-opredeljevanjem: pogostejše sredinsko opredeljevanje na lestvici L/D sovпада s povečevanjem deleža strankarsko neopredeljenih.

Graf 27

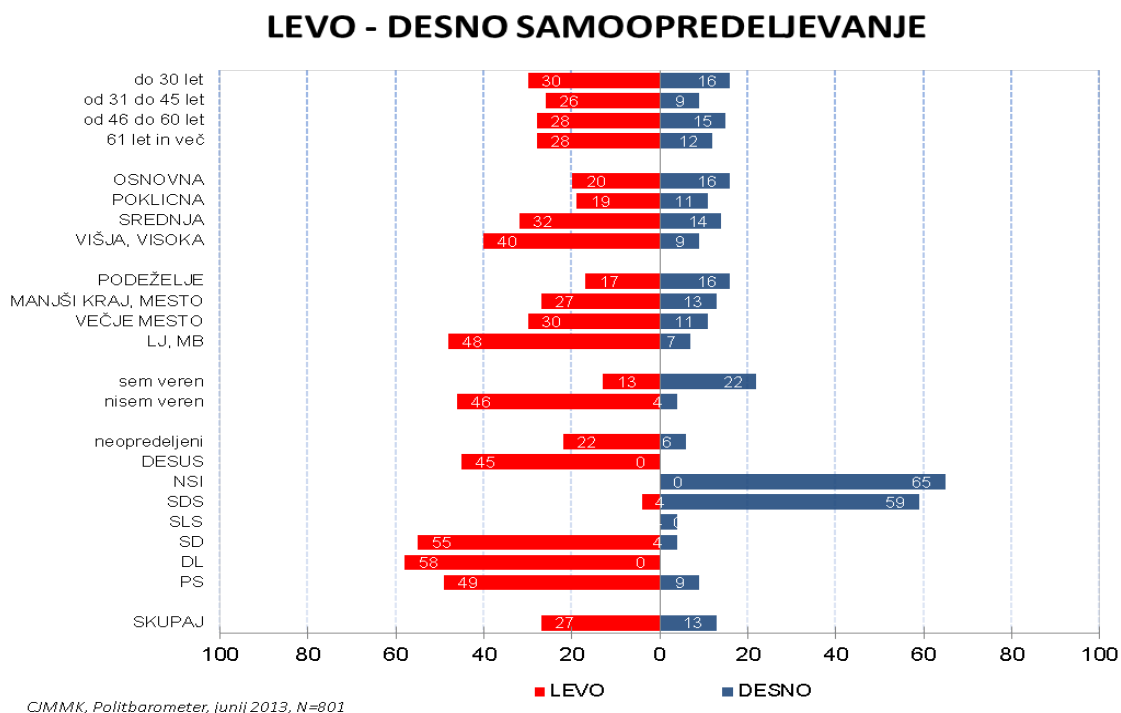

Graf 28

V retrospektivi 1996–2013 (graf 28) je očitni trend upadanja deleža desno opredeljenih.

Graf 29

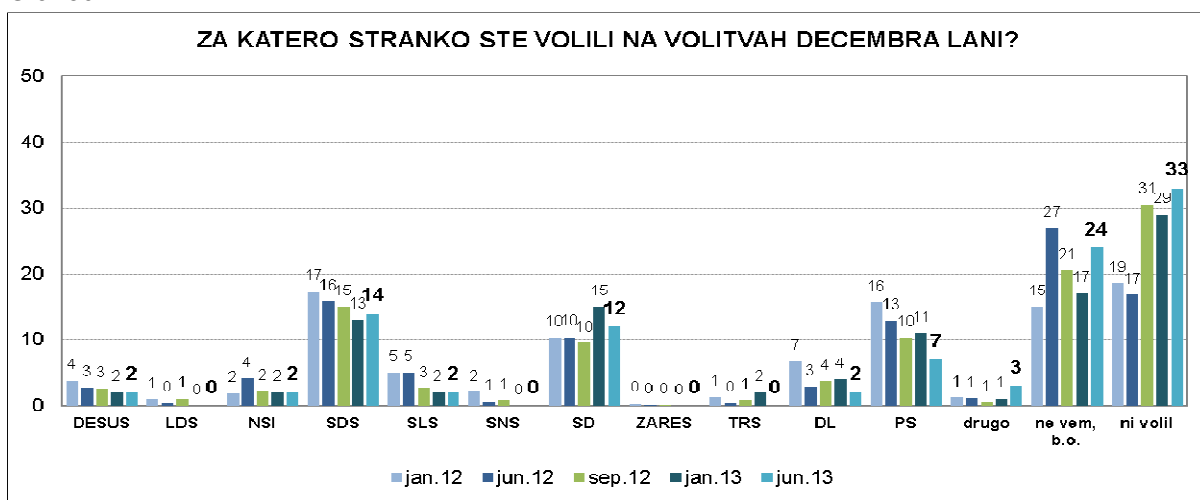
Strukturalna analiza pokaže, da povprečje (13%) desno opredeljenih najbolj presežejo preferenti NSI (65%), SDS (59%), manj izrazito pa še zaposleni v gospodarstvu (19%), študenti, dijaki (24%) in verni (22%). Med levo opredeljenimi prednjačijo preferenti DL (58%), SD (55%), PS (49%), DESUS (45%), pa tudi samozaposleni (46%), dijaki, študenti (39%), prebivalci

Maribora (48%) itd; preferenti SLS se opredeljujejo kot sredinci (80%). Desno opredeljeni (13% vzorca) so preferenti SDS (11%) in NSI (2%) – z zgolj posamičnimi izjemami.

4.2 Pretekla volilna ravnanja

Pogled na volilno ravnanje ob zadnjih izrednih volitvah je prikazan v grafu 30. Očitna so velika odstopanja med dejanskimi volilnimi izidi in retrospektivo na osnovi izjav o preteklih volilnih ravnanjih. V prikazanem rezultatu in očitnih odstopanjih od rezultatov volitev se skriva politična dinamika v tem obdobju. Predvsem se pokaže, da velika večina vseh respondentov ni več pripravljena po resnici odgovoriti na vprašanje o preteklem volilnem ravnanju – ali pa se tega dejansko več ne spomni.

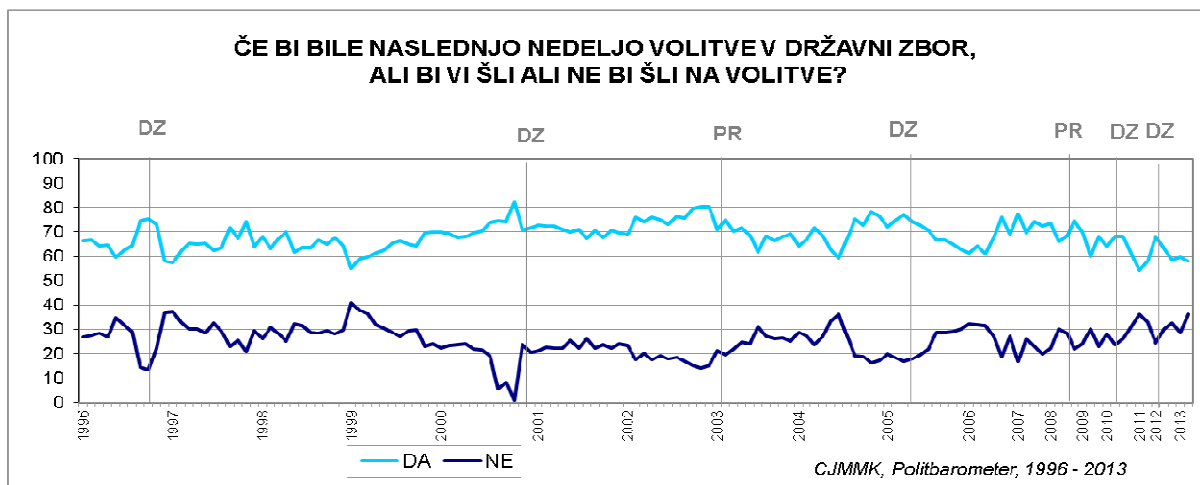
Graf 30

4.3 Udeležba na volitvah

Graf 31 ilustrira potek opredeljevanja ob vprašanju, »Ali bi šli na volitve?«. Odzivi na vprašanje izrazito presegajo dejanske ravni volilne aktivacije, ki tendenčno upada.

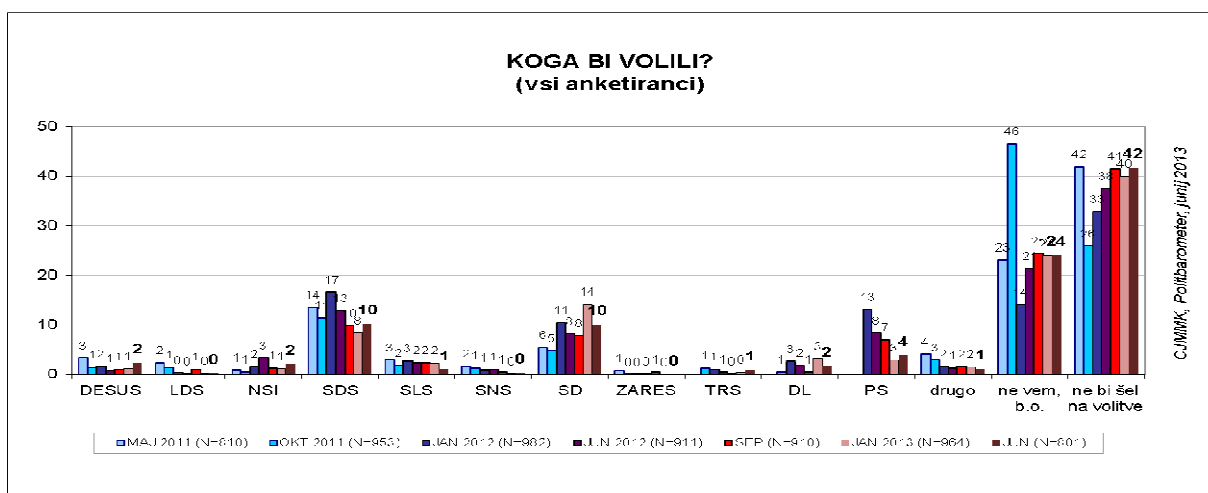
Graf 31

4.4 Volil bi

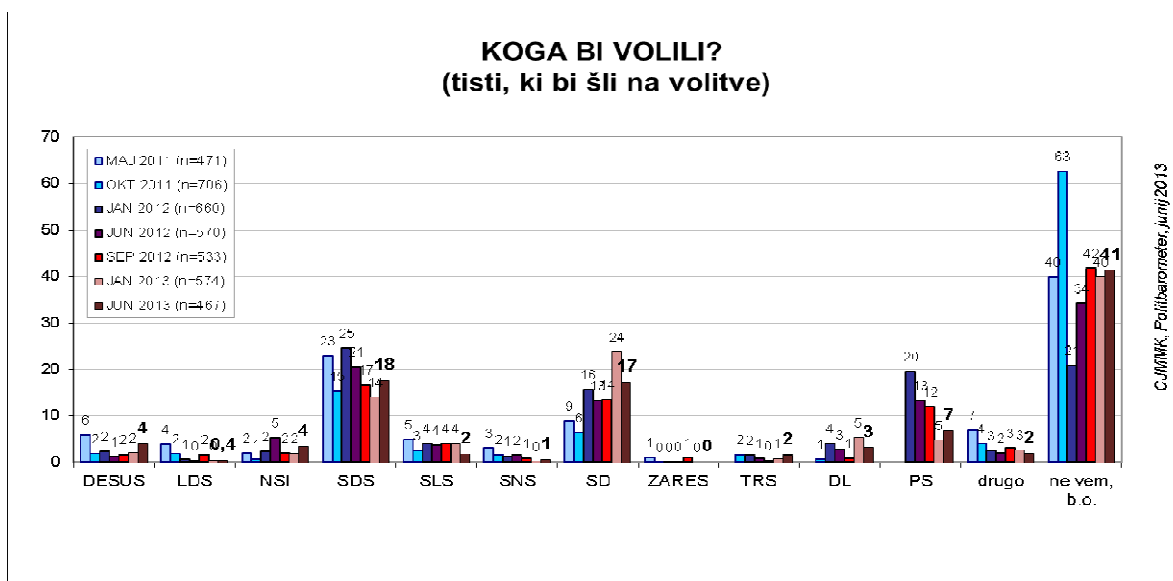
Odgovori na vprašanje »Za katero stranko bi volili?« (če bi bile prihodnje nedeljo volitve) so prikazani v grafu 32. Bližnji medčasovni prikaz za obdobje maj 11 – junij 13, v katerem smo opravili sedem PB meritev, nakaže izjemno dinamiko strankarskega opredeljevanja. Aktualni presek pokaže na odmike od rezultatov predčasnih volitev 2011. V vrhu ranga »voljenih« strank se znajdetata SD (10%) in SDS (10%), na nizki ravni opredeljenosti pa še PS (4%). Preostale stranke so udeležene z 1% do 2%.

Graf 32

V grafu 33 so prikazane »volilne izbire« znotraj skupine »bi šel na volitev«. Prej prikazana konfiguracija se ponovi. Močno v vrhu se znajdetata SDS (18%) in SD (17%), značilno pod njima pa še PS (7%), DESUS (4%), NSI (4%), DL (3%) in SLS (2%).

Graf 33

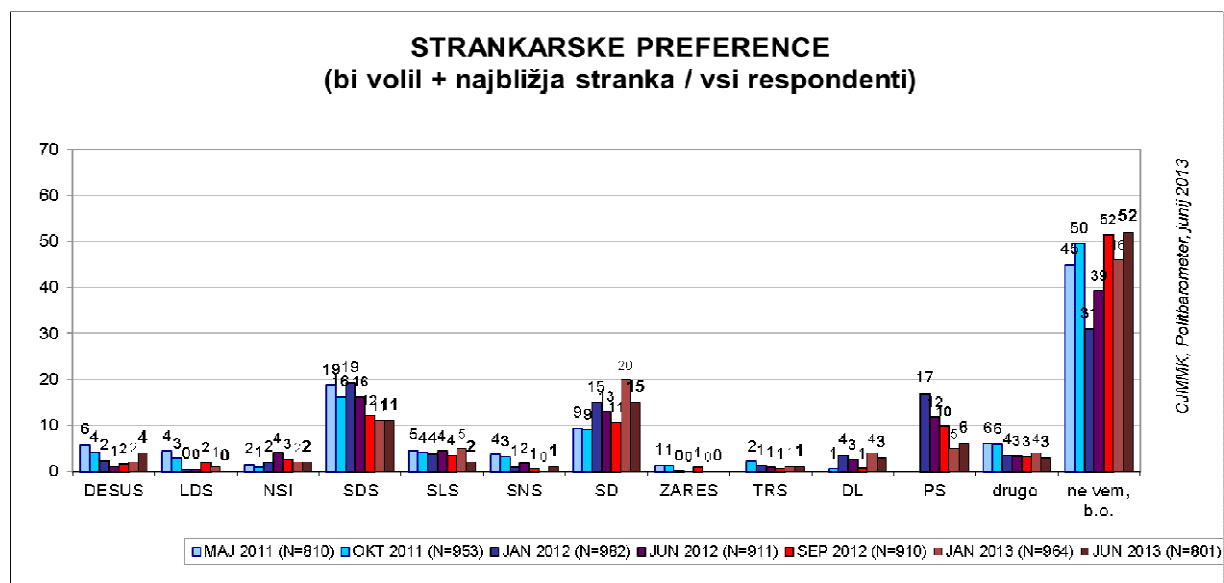
Grafa 32 in 33 kažeta, da deleže »volilno« opredeljenih močno presegajo deleže neopredeljenih. Najpogostejša volilna izbira je: stranka neopredeljenih volivcev.

4.5 Strankarske preference

Strankarske preference so indeks, ki vključuje odgovore na vprašanja »volil bi« in »najbližja mi je«.

Na osnovi tokratnih rezultatov (junij 13) je med vsemi respondenti preferenčno opredeljenih le 48% vseh respondentov. Preferenčna opredeljenost je tokrat najnižja glede na vse opazovano obdobje. To je pomemben kazalec izpraznjenosti razmerja med volivci in političnimi strankami – in potrjuje uvodoma nakazano ugotovitev, da so ljudje skrajno nezadovoljni z razmerami v delovanju demokracije oz. političnega sistema na sploh – in še posebej političnih strank.

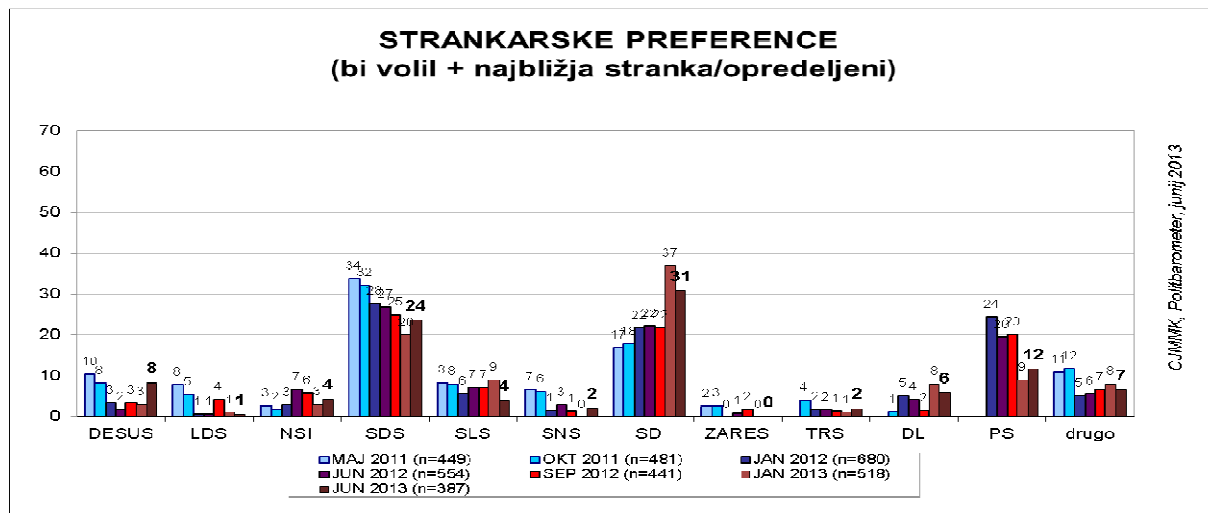
Graf 34

Na osnovi tokratne meritve se oblikuje preferenčna uvrstitev strank takole (graf 34): na prvo mesto (15% izbir) se uvrstijo Socialni demokrati, sledijo jim preferenti Slovenske demokratske stranke (11%), njim pa preferenti Pozitivne Slovenije (6%). Poleg teh treh strank se vidneje uvrstijo še preferenti DESUS (4%), SLS (4%) ter Državljska lista (3%). Preostali parlamentarni stranki se umeščata na nizki ravni (2%).

Podobno, vendar bolj izostreno sliko dobimo, ko izločimo strankarsko neopredeljene (graf 35) respondente.

Graf 35

Pogostost meritve strankarskih preferenc v okvirih PB ne dajejo vpogleda v podrobno dinamiko tega opredeljevanja. V obdobju od januarja do junija, ko smo opravili zadnje dve meritvi, so se zvrstili dogodki kot: poročilo KPK, odstop vlade J. Janše, postavitve nove vlade A. Bratušek, uveljavitev paketa t. i. stabilizacijskih oz. varčevalnih ukrepov, poseg v ustavo v zvezi z referendumom in zlatim pravilom, sodbi v zadevi Patria in Merkur, odziv SDS in J. J. na odločitev sodišča itd, itd. Zadnja, junijska, meritve torej povzema javnomnenjske odzive na vsa ta politična dogajanja.

Bližnje primerjave (januar 10 – junij 13) kažejo: da je začetna (2010) preferenčna podpora SDS upadla iz povprečno 20% na povprečno 16% do 11% v obdobju zadnjih dvanajstih mesecev. Delež izbir SDS torej upada.

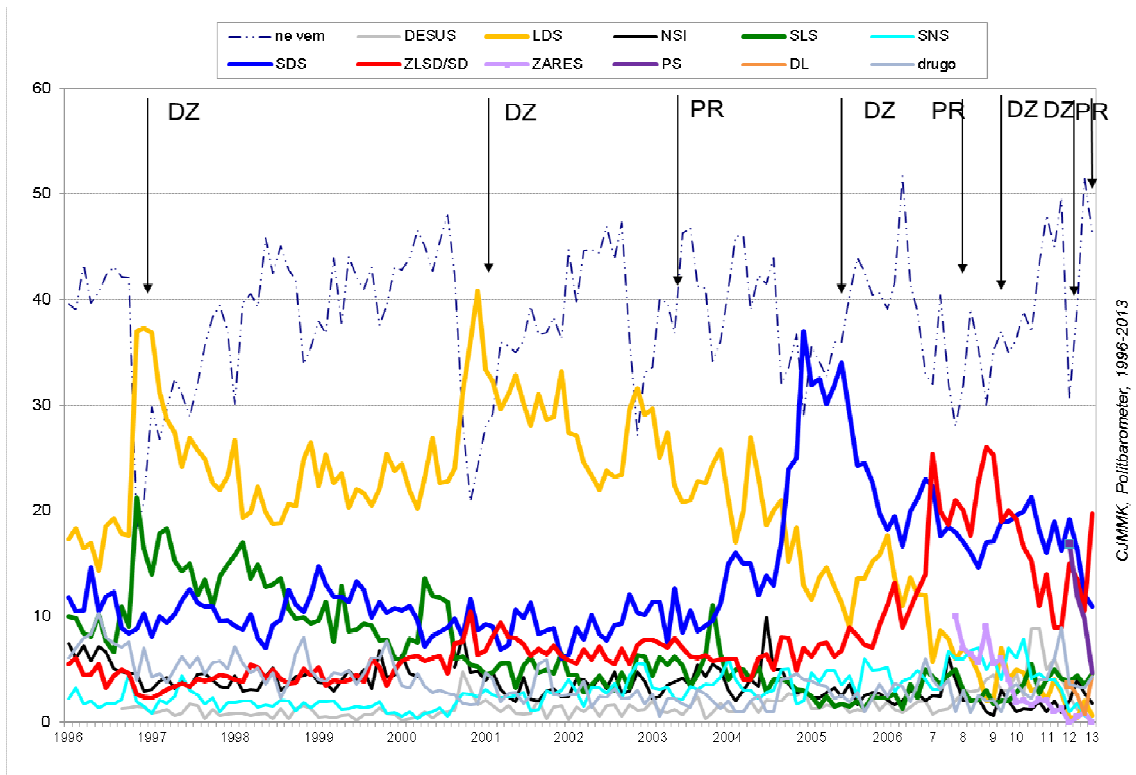
Preferenčna podpora SD je v tem obdobju izrazito nihajoča in se giblje v obsegu od 20% do 9%. Zadnja odmerjena preferenca na ravni 15% SD umešča na prvo mesto v rangi.

Preferenčna podpora Pozitivne Slovenije je bila v izhodišču (januar 12) izrazito visoka in je stranko umeščala na drugo mesto v rangi. Odtlej preferenčna podpora PS upada in je ob tokratni meritvi pristala pri 6%.

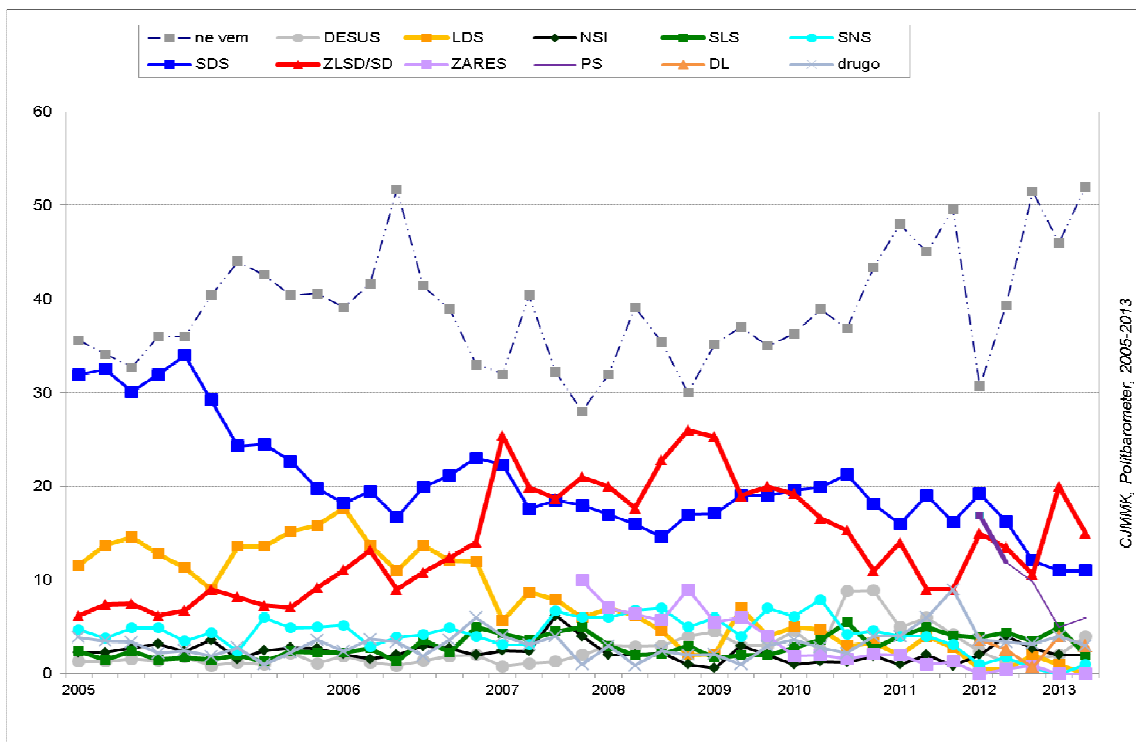
4.6 Medčasovni poteki strankarskega opredeljevanja

Podrobnejše analize strankarskega opredeljevanja v medčasovnih primerjavah tokrat nismo opravili. Strnjen prikaz dinamike tega opredeljevanja ilustrirata grafa 36 in 37.

Graf 36 *Strankarske preference 1996 – 2013*

Graf 37 *Strankarske preference 2005 – 2013*

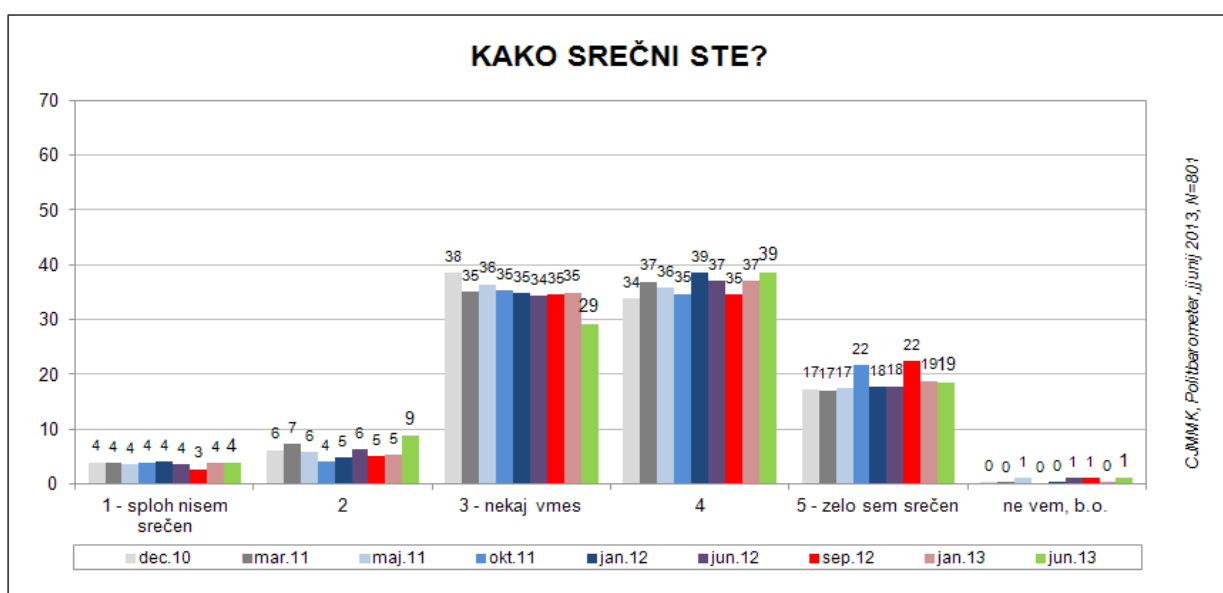
5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

Na tem mestu prikazujemo rezultate meritev na osnovi »indikatorjev zadovoljstva«, ki vključujejo:

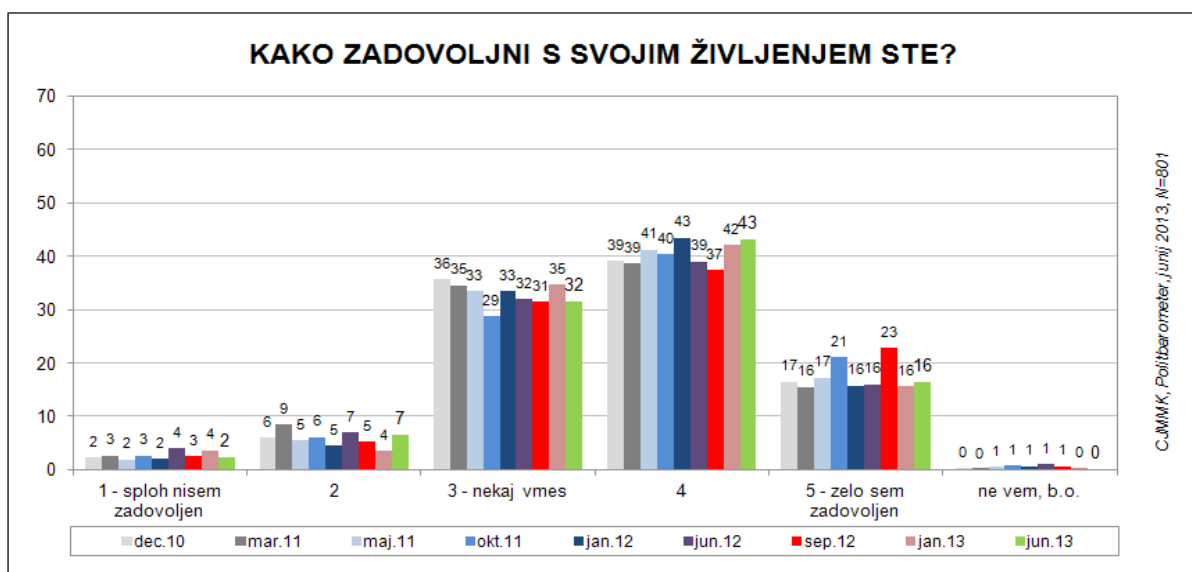
- izražanje osebne srečnosti,
- zadovoljstvo z življenjem,
- zadovoljstvo z materialnimi razmerami,
- skrb pred izgubo zaposlitve.

Rezultati meritev v medčasovnih primerjavah so prikazani v grafih 38 do 45.

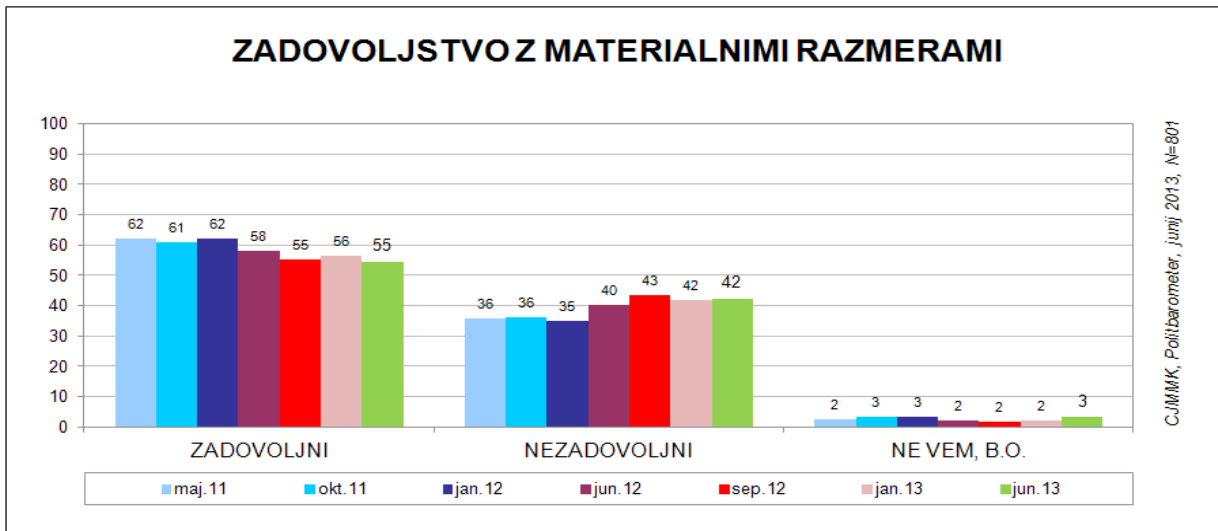
Graf 38

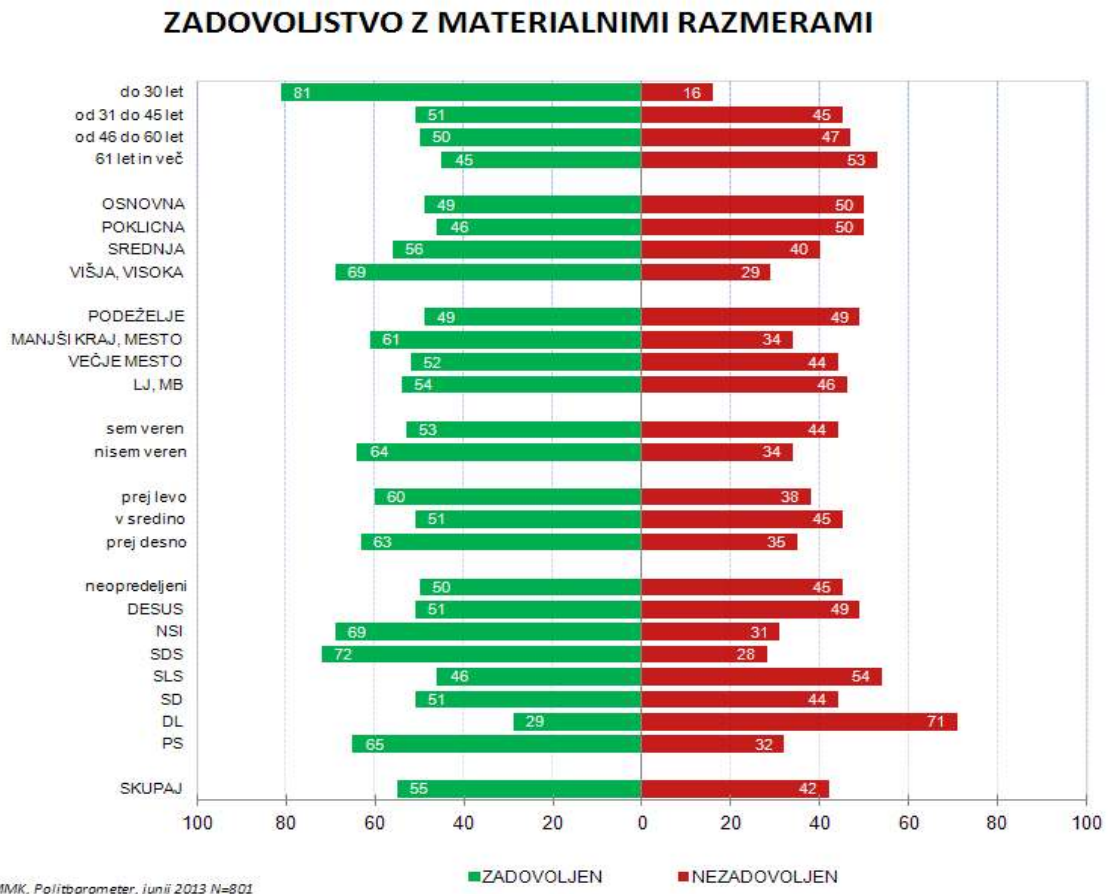
Graf 39

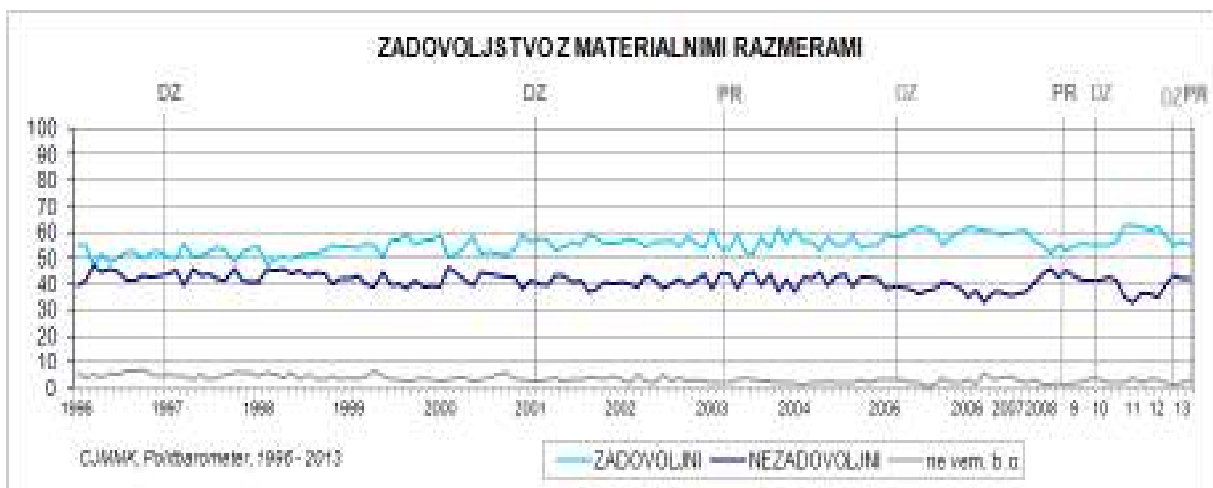
Graf 40

Graf 41

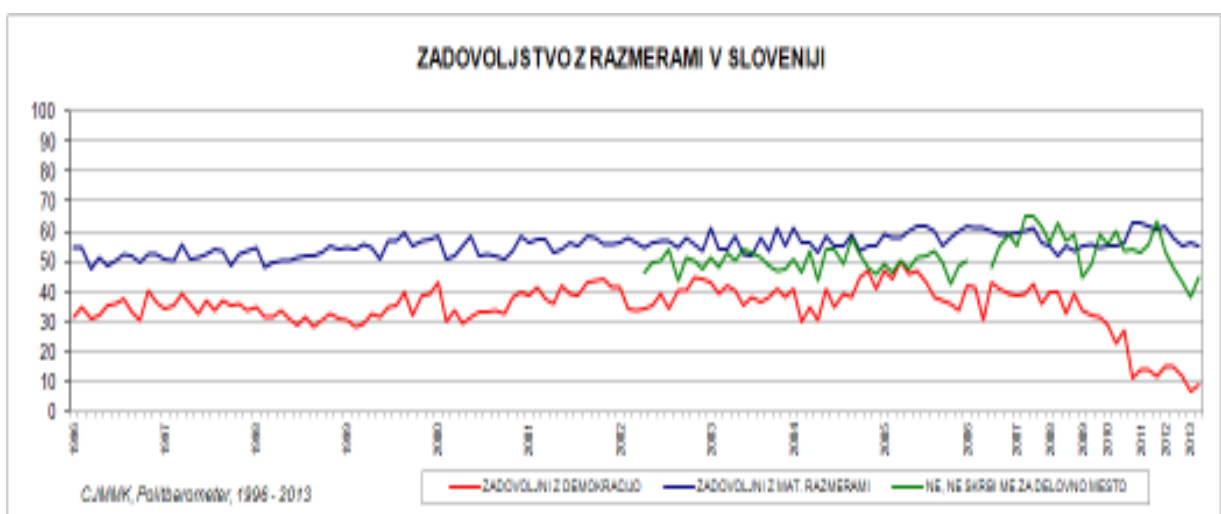
Graf 42

Graf 43

Graf 44

Graf 45

